

Täysistunto

Keskiviikko 13.3.2024 klo 14.00—17.06

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.06.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—16.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.00—17.06).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 8/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan varajäseneksi edustaja Aura Sallan.

3. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Vaali VAA 9/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseneksi edustaja Saara-Sofia Sirénin.

4. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 1/2024 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljusen kymmenen minuutin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ulkoministeri Elina Valtoselle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

tin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kiljunen, teillä on suoraan puheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyydän anteeksi tätä myöhästymistä. Vika ei ole minussa vaan meidän kokousjärjestelyissämme, että suuren valiokunnan kokoushuone on tuolla toisessa päässä. Meillä oli Georgian ulkoministeri siellä paikalla, ja juuri nyt loppui, tulee väkeä sieltä kokouksesta tänne. Pyydän anteeksi.

Meillä on aiheena nyt tämä selonteko Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhanajan tehtäviin, ja tässä täytyy sanoa teille kaikille, että elämme omalla tavallaan historiallista hetkeä. Tämä on ensimmäisen kerran, kun me täällä eduskunnassa käsittelemme ulkoasiainvaliokunnan puitteissa tätä selontekoa, jonka valtioneuvosto on meille antanut, mutta myöskin täysistunnossa sitä, kuinka Suomi tulee jatkossa osallistumaan konkreettisesti Naton rauhanajan tehtäviin, kuinka puolustusyhteistyötä yhdessä rakennetaan eteenpäin.

Tässähan tietysti Nato osoittaa näillä tämäntapaisilla tehtävillä sitä omaa kyvykkyytään ja valmiuttaan puolustaa aluetta yhdessä ja myöskin sitä valmiutta, mitä tarvitaan, että me kykenemme yhteistoimintaan eri Nato-jäsenmaiden välillä. Tämä on hyvin tavanomaista toimintaa Naton puitteissa, nämä erilaiset rauhanajan yhteiset harjoitteet ja toimintavalmiuksien kehittäminen, ja siinä suhteessa tämä nyt ensi kerran tulee meille, Suomalekin, ajankohtaiseksi, ja tässä sitä ollaan.

Tässä valtioneuvoston selonteossa on kaksi konkreettista esitystä meille, ulkoasiainvaliokunnalle, joka tässä antaa nyt mietintönsä, ja toivottavasti täysistunto, eduskunta, voi sen hyväksyä.

Tässä Naton pysyvien miinantorjuntaosastojen tehtäviä harjoitellaan Itämerellä. Tämä tapahtuu huhtikuun alusta alkaen, ja kahden kuukauden ajan tätä harjoitustoimintaa tehdään. Tähän Suomi tulisi osallistumaan Katanpää-luokan aluksella enintään 40 ihmisellä tämän parin kuukauden aikana. On ollut selvillä jo tässä selontekoa annettaessa, että tämä toimintakenttä saattaa toiminnan kehittyessä tai harjoitustoimintojen valmiuksia kehitettäessä muuttua ja laajentua, ja näin itse asiassa tapahtui ihan tässä sen korvalla, kun selonteko oli jo meille annettu ja valiokunta oli käsittelemässä asiaa. Lähestulkoon päätöksen tekotilanteessa kuultiin, että tähän tulikin lisäulottuvuus, ja sen takia me hieman viivästyttiin kokouksia ja otettiin lisää aikaa sille, että käsiteltiin myöskin se mahdollisuus, että nämä miinantorjuntatehtävät ulottuisivat myöskin Pohjanmerelle ja Norjanmerelle, ja niin tämän kahden kuukauden aikana, joka tässä nyt tulee tapahtumaan, tätä liikkumatilaa ollaan ainakin valiokunnan antaman esityksen pohjalta eduskunnalle nyt esittämässä.

Tämän lisäksi tässä on tarkoitus toisenkin tyyppisiin rauhanajan tehtäviin osallistua. Ilmavoimat vuorostaan osallistuisi kesä—heinäkuussa air shielding -tehtäviin Romaniassa ja Bulgariassa ja Mustanmeren alueella. Tähän osallistuttaisiin kahdeksan hävittäjän lento-osastolla, ja enintään sata henkilöä olisi tässä toiminnassa mukana.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Arvoisa puhemies! Nämä ovat uusia ulottuvuuksia nyt Suomen toiminnassa. Kyse ei ole siis harjoitustoiminnasta vaan rauhanajan valmiuksien ylläpitämisestä. Siinä mielessä on erilainen luonne näillä tehtävillä. Luonnollisesti, kun ollaan tällaisessa yhteistoiminnassa mukana, valiokunta oli aika tarkka siitä, että tässä saattaa muodostua uhkaavia tilanteita, ihan aidosti uhkaavia tilanteita. Tiedustelu-uhka on tietysti koko ajan olemassa aina näissä tilanteissa, mutta mahdollisesti muitakin uhkatekijöitä.

Tämän miinantorjuntaosaston osalta Puolustusvoimat on arvioinut ja myöskin Nato on arvioinut uhkakuvat mataliksi. Tässä ei ole suurista riskeistä kysymys. Sentapaisia riskejä on kaikessa kansainvälisessä harjoitustoiminnassakin. Operaation toteuttamisen uhkina jopa ehkä vaarallisimmat saattavat olla pikemminkin sairastumisia ja tapaturmia, joita aina tapahtuu noin henkilökohtaisella tasolla. Sitten joudutaan ratkomaan niitä. Mutta varsinaista isoa uhkakuvaa ei tässä miinantorjuntaosaston toiminnassa olla katsottu. Sen sijaan tämä air shielding -tehtävä kun tapahtuu riskitasoltaan paljon hankalammassa kulmassa eteläisessä Euroopassa, lähempänä aktiivista sotatoimialuetta — hyvin tiedämme tämän sodan Ukrainassa tällä hetkellä — niin tähän liittyi enemmänkin huolia, mutta tätäkin Naton piirissä ja myöskin Puolustusvoimien piirissä arvioitiin, että tämä sotilaallinen uhka on tässäkin tilanteessa pieni, tosin sitä ei kuitenkaan voida poissulkea.

Nyt me olemme lähteneet siitä, kun annamme tämän selonteon ja yhdyimme tähän kantaan, että yhdyimme siihen valtioneuvoston arvioon näistä uhkakuvista, mutta toisaalta toivomme, että valtioneuvosto informoi eduskuntaa, mikäli tässä uhka-arviossa tapahtuisi olennaisia muutoksia, koska meidän täytyy olla aika tarkkoina siitä, missä kohdassa tässä liikutaan.

Tämä tapa, että Suomi nyt on mukana näissä rauhanajan toimintavalmiuksia kehittävisissä toiminnoissa ja konkreettisissa toimissa, tietysti kuvaa sitä konkreettista sitoutumista, mikä meillä nyt on suhteessa liittokuntaan, siihen kollektiiviseen puolustusajatteluun, mitä me olemme. Tässä suhteessa me myöskin arvioimme sitä kokonaisuutta siinä mielessä, että kyllä, liittokunta on kokonaisuus ja meidän valmiutemme myöskin operatiiviseen toimintaan täytyy ulottua koko liittokunnan alueelle. Siinä suhteessa se on tärkeätä, että myöskin Etelä-Euroopan maiden turvallisuushuoliin, kun niitäkin on, meillä on valmius ainakin lähitökohtaisesti osoittaa intressiämme antaa oma panoksemme tähän puolustusyhteistyöhön. Tässä erityispiirteinä valiokunta nosti myöskin yhteistyön Ison-Britannian kanssa, koska se on merkittävä yhteistyökumppani näissä operaatioissa nyt erityisesti.

Niin, arvoisa puhemies, kuten totesin, Suomi nyt sotilasliittoon liittoutuneena maana osallistuu ensimmäisen kerran näihin rauhanajan tehtäviin, ja nythän meillä on erinomainen tilaisuus sitten arvioida, kuinka tämä onnistuu, mitä kokemuksia me saamme, ja toivomme sitten, että siltä pohjalta kykenemme jatkossakin olemaan aktiivisia ja tekemään päätöksiä tältä osin. Näin ollen valiokunta ehdottaa eduskunnan kannanotoksi, ettei meillä ole huomautettavaa tämän valtioneuvoston selonteon johdosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle. — Jos ministeri haluaa tässä vaiheessa käyttää puheenvuoron, niin ulkoasiainministeri Valtonen, olkaa hyvä.

14.10 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Eduskunta on käsitellyt viime viikot Puolustusvoimien osallistumista Naton rauhanajan tehtäviin, miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä air shielding -tehtäviin Roma-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

niassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä. Kiitan eduskuntaa ja käsittelyyn osallistuneita valiokuntaa, ulkoasiainvaliokuntaa ja puolustusvaliokuntaa niiden työstä.

Kuten valiokunnatkin ovat huomioissaan tuoneet esiin, osallistumisella rauhanajan tehtäviin Suomi osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Osallistuminen Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten tavanomaiseen toimintaan ja on osa taakanjakoa. Osallistumisesta saadaan arvokasta oppia jatkoa varten.

Suomen Nato-jäsenyyden lähtökohtana on, että Suomi on aktiivinen liittokunnan jäsen, turvallisuuden tuottaja ja osallistuu liittokunnan toimiin turvallisuusympäristön, pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi. Rauhanajan tehtäviin osallistuminen on osa tätä työtä. Samalla se tukee ja luo uusia mahdollisuuksia ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön ja kumppanuuksiin liittolaisten kanssa. Jokainen liittolainen saa Natosta turvaa, mutta jokaisen myös odotetaan antavan yhteisen turvallisuuden takaamiseksi. Suomessa on siihen hyvät lähtökohdat. Osallistuminen Naton rauhanajan puolustuksen tehtäviin on osa panostamme yhteiseen pelotteeseen ja puolustukseen. Nyt olemme tekemässä ensimmäistä kertaa päätöstä osallistumisesta rauhanajan tehtäviin, mutta jatkossa osallistumisesta tulee osa arkista Naton toimintaa. Naton pelotteen ja puolustuksen myötä kynnyks sotalaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan on kohonnut. Pelote ei kuitenkaan ole vain sotalaallista puolustusta. Pelote on kykyä osoittaa, että olemme valmistautuneita kaikenlaisiin kriiseihin ja poikkeustilanteisiin. Pelote on myös sitä, että osallistumme rauhanajan toimintaan ja kannamme vastuuta.

Arvoisa puhemies! Naton Washingtonin ensi kesän huippukokouksen valmistelut ovat käynnistyneet. Huippukokouksen painopisteitä ovat pelotteen ja puolustuksen vahvistaminen ja Ukrainan tukeminen. Suomen osallistuminen rauhanajan tehtäviin on tärkeä viesti myös huippukokoukseen valmistauduttaessa ja tukee yhteistä työtämme liittokunnan vahvistamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ulkoministerille. — Ja sitten edustaja Heinonen.

14.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ulkoministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kiitos ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kiljuselle tämän asian esittelystä. Täytyy todeta, että oli suurempi ilo kuulla teidän nykyisiä puheitanne Natosta kuin teidän aiempia puheitanne Natosta, kiitos siitä. [Kimmo Kiljunen: Sama sävel!]

84 vuotta sitten, 13. maaliskuuta 1940, talvisota päättyi. Uhraus oli suuri: yli 25 000 suomalaista menetti henkensä, ja menetimme myös osan itsenäisen maamme maasta. Presidentti Kallio totesi tuolloin: ”Kuivukoon käteni, joka on pakotettu tällaisen paperin allekirjoittamaan”, kun annettiin tehtäväksi viedä ja tehdä rauha Neuvostoliiton kanssa. Adolf Ehrnrooth sanoi talvisodan opetuksiksi ”ei enää koskaan yksin”, ja nyt voi hyvin todeta että 84 vuotta myöhemmin tämä opetus lopulta on toteen näytetty.

Me olemme tänään tekemässä päätöstä Naton rauhanajan tehtäviin osallistumisesta. Olemme aktiivinen liittokunnan jäsen. Kannamme oman vastuumme liittokunnasta, mutta kannamme myös yhteistä vastuuta, ja siitä ennen muuta tässä päätöksenteossa tänään on kyse. Me huolehdimme tulevaisuudessakin siitä, että Suomi on turvallinen maa, ja me kannamme suurimman vastuun oman maamme puolustamisesta myös liittokunnan jäsenenä.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Vanha snellmanilainen viisaus oli se, että loppupelissä jokainen maa huolehtii itsestään totisimmassa paikassa, mutta tämä yhteinen turvallisuuden sateenvarjo, jonka alla nyt olemme vajaan vuoden olleet ja ruotsalaiset naapurimme nyt pienen hetken, osaltaan meidän suojaamme ja turvaamme lisää.

Tässä on selkeä osoitus siitä, että me olemme aktiivinen toimija Natossa. Me olemme turvaa lisäävä toimija, emme turvaa kuluttava toimija Natossa. Tässä me osallistumme miinantorjuntatehtäviin, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja tuossa esittelypuheenvuorossaan ja myös ministeri Valtonen puheenvuorossaan esille toivat, mutta osallistumme myös hieman kauempana Mustallamerellä, Romanian ja Bulgarian alueella ilmavoimilla näihin tehtäviin, millä osoitamme sen, että me olemme valmiita toimimaan koko yhteisen liittokunnan alueella.

Itse olen aktiivisesti pitänyt esillä myös huolta siitä, että me pidämme vakuutusturvasta huolta, kun lähetämme naisia ja miehiämme näihin tehtäviin, ja tämä asia oli myös aktiivisesti esillä puolustusvaliokunnassa, jossa asiaa puheenjohtaja Kopran kanssa käsitelimme.

Tähän valtioneuvoston esitykseen on helppo yhtyä ja lähettää meidän osaavat joukkomme näihin tehtäviin. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, vastauspuheenvuoro.

14.17 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä arvostan suuresti edustaja Heinosen sanoja, kun hän ilahtui omasta puheenvuorostani. Ilahdun minäkin myöskin siitä. Haluan ainoastaan sanoa sen, että minun omissa arvioissani sotilasliittoon liittoutuminen tai liittoutumattomuus ei ole ollut tavoite tai päämäärä, vaan keino — pienen maan keino selviytyä. Ja riippuu tietenkin turvallisuusympäristöstämme, minkälaisen tavan me valitsemme keinoksi, jolla me selviydymme. Siinä suhteessa minun puheissani on ollut aina sama sävel. [Timo Heinonen: Ei!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

14.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajakollega Zyskowiec totesi, että aika tulkinta, aikamoinen tulkinta. Ei mennä siihen sen syvemmälle, mutta kyllähän tämä maailma on nyt osoittanut sen, että se uskottelu, missä te, edustaja Kiljunen, elite vuosikymmenet, että jollain tavalla myötäilemällä ja ymmärtämällä Venäjää pysyisimme ulkopuolella vaikeista tilanteista — onhan se ollut totaalisen väärä. Se, millä tavalla Ukrainalle on nyt tapahtunut, mikä toisaalta sai sitten myös Ruotsin ja Suomen hakeutumaan [Sebastian Tynkkynen: Mennään eteenpäin! — Veronika Honkasalo: Eteenpäin!] osaksi yhteistä puolustusliittoa, oli se, että enää tähän myötäilyyn tai uskotteluun Venäjän naapurustossa ei ole varaa turvallisuuttamme rakentaa. [Veronika Honkasalo: Katse eteenpäin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Mäenpää.

14.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Sen verran tuohon Heinosen ja Kiljunen nokitteluun, että minä olen erittäin tyytyväinen, että me ei olla liitytty Natoon aikaisemmin, koska todennäköisesti muuten meidän Puolustusvoimat eivät olisi tässä kunnossa, mitä ne ovat nyt. Varmaan olette molemmat samaa mieltä.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Meillä täällä on ainoassa käsittelyssä valtioneuvoston selonte-ko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhanajan yhteisen puolustuk-sen tehtäviin vuonna 2024 ja siihen liittyvä ulkoasiainvaliokunnan mietintö. Lisäksi puo-lustusvaliokunta on antanut asiasta lausunnon. Koen tehtäväkseni selventää muutaman asian, sillä aiheesta lienee ihmisten, kansalaisten keskuudessa jonkin verran epätietoisuut-ta näihin yksityiskohtiin liittyen.

Heti alkuun se tärkein osa selonteosta: Asevelvollisia ei lähetetä Naton rauhanajan teh-täviin. Varusmiehenä palvelevan lasta tai reserviläispuolisoa arjen keskeltä ei lähetetä vas-tentahtoisesti Nato-hommiin. Huomionarvoista on se, että Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa edes osallistua. Nyt näihin tehtäviin lähtijät toimivat Merivoi-mien ja Ilmavoimien tehtävissä, he siis ovat kantahenkilökuntaa tai vapaaehtoisuuteen pohjautuen reservistä palkattuja sopimussotilaita.

Muutama sana joukoista yleisesti lienee paikallaan. Naton keskeisiä yhteisen puolustuk-sen rauhanajan tehtäviä ovat eteentyönnetty maavoimajoukko, jota aiemmin kutsuttiin ni-mellä eteentyönnetty läsnäolo, pysyvät laivasto-osastot ja Naton ilmapuolustus, ja siinä air policing ja air shielding ovat nämä vaihtoehdot. Lähes kaikki Nato-jäsenmaat osallistuvat yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisel-lä rotaatiolla.

Sitten siitä Suomen osallistumisesta toimintaan. Puolustusvoimien on tarkoitus osallis-tua Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itä-merellä Katanpää-luokan aluksella ja enintään 40 henkilöllä huhti- ja toukokuussa sekä Naton rauhanajan yhteiseen puolustukseen air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgarias-sa ja Mustallamerellä enintään kahdeksan hävittäjän lento-osastolla ja enintään sadalla henkilöllä kesä- ja heinäkuussa. Osallistumisesta on tarkoitus päättää kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain perusteella. Puolustusvaliokunta pitääkin lausunnossaan perusteltuna nyt valittua lin-jaa siitä, ettei Maavoimien FLF-joukkoihin osallistuta. Valiokunta huomauttaa, että isom-paa maavoimien osastoa joukkueetasosta ylöspäin ei ole käytännössä mahdollista lähettää ulkomaille ilman, että tehtäviin löytyy vapaaehtoisia reserviläisiä. Reserviläisten käyttöön Naton rauhan- ja kriisiajan tehtävissä liittyy taas useita avoimia lainsäädännöllisiä ja pal-velussuhteen ehtoihin liittyviä kysymyksiä, joita ei ole vielä ratkottu.

Ensin mainittu miinantorjuntaosaston tehtävä on tarkoitus toteuttaa aluksen pysyvällä henkilöstöllä sekä erikseen reservistä palkattavilla sopimussotilailla. Sopimussotilaita on tarkoitus käyttää asevelvollisten tilalla miehistötehtävissä, koska asevelvollisten käyttö osallistumisen aikana ei ole mahdollista. Toiseksi tehtäväksi kerrotun ilmapuolustuksen tehtävän henkilöstö koostuisi tämän hetken suunnitelman mukaan kokonaisuudessaan kan-tahenkilökunnasta. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa rouva puhemies! Toimintaan Naton pysyvässä miinantorjuntaosastossa ei koh-distu poikkeavia uhkia verrattuna normaalin kansainvälisen harjoitustoimintaan tai alueel-liseen koskemattomuuden turvaamisen tehtäviin. Suora sotilaallinen uhka Itämeren alueel-la arvioidaan tällä hetkellä matalaksi. Todennäköisimmät uhkat aiheuttavat operaatiotur-vallisuuden vaarantuminen, sairastuminen tai tapaturma meripalveluksessa, siis jotakuin-kin samanlaiset vaarat, mitä lähes jokaisella, ainakin fyysistä työtä tekevällä, on aivan jo normaalissa arjessaan. [Puhemies koputtaa]

Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen Romaniassa toteuttavaan air shielding -tehtä-vään osallistumisen yleinen riskitaso vastaa pitkälti kotimaassa toteutettavia, alueellisen

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

koskemattomuuden turvaamisen tehtäviä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Ope-
rinti toteutettaisiin kyllä lähempänä aktiivista sotatoimialuetta kuin Suomessa, mutta il-
mavalvonnan päivystystehtäviä toteutetaan vain matalan riskin merialueilla sekä Naton jä-
senvaltioiden alueella.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä: Sotilastoiminnassa on toki aina omat riskinsä,
erityisesti, jos tilanne merkittävästi kiristyy, mutta tämä sama ongelma koskisi luultavasti
siinä vaiheessa jo Suomeakin alueena. Ei ole siis syytä kantaa mitään erityistä huolta juuri
selonteossa mainittujen tehtävien takia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

14.25 Veijo Niemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun totean ulkoasiainvaliokun-
nan jäsenenä, että kiitän edustaja Kiljusta tästä esittelystä tähän asiaan. Uskon, että meillä
molemmilla on ihan sama näkemys tänä päivänä, että aivan ehdottomasti Suomelle on hy-
väksi, kun olemme Naton täysjäseniä.

Kohdistan arvoisalle ulkoministerille hieman tarkentavaa kysymystä kahdeksasta Hor-
net-osastosta ja sadasta hengestä, jotka lähetetään 5.6. kahdeksi kuukaudeksi Romaniaan:
Minkälainen on siellä työturvallisuus? Minkälainen on majoitus? Miten on huolto järjes-
tetty? Minkä kokoisina osastoina tehdään näitä valvontalentoja — yksinlentoina vai
useamman koneen taholta? Millä tavalla on annettu ohjeistus, kun nämä Hornetithan ovat
aseistettuja? Mikä on annettu lentäjille ohjeistukseksi? Jos esimerkiksi venäläinen Suhoi
lähestyy ja tulittaa vaikka meidän Hornetia, vastaammeko tulitukseen vai pyrimmekö ir-
taantumaan tilanteesta? Näihin haluaisin hieman tarkentavia lisäkysymyksiä, kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.27 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun olemme Naton liittolaisia, on
täysin luonnollista, että osallistumme liittolaisten toimintaan. Toki olemme olleet Nato-
operaatioissa aiemminkin mukana, mutta nyt olemme täysjäsenenä. Osallistumalla operaa-
tioihin vahvistamme omaa turvallisuuttamme ja toimintatapojamme sekä kehitämme yh-
dessä Naton toimintatapoja ja turvallisuusympäristöä.

Puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö selonteosta on yksimielinen. Olen erittäin
iloinen, että huolimatta kaikesta kärkeästäkin debatista sisäpoliittisissa kysymyksissä
olemme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhtenäisiä. Se jos mikä on pienen maan, kuten
Suomen, etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

14.27 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi kyllä hoitaa oman tont-
tinsa. Näin oli ennen Nato-jäsenyyttä, ja näin on nyt osana yhteistä puolustusta. Tämä nä-
kyy muun muassa siten, että tänä vuonna Suomi osallistuu Naton pysyvän miinantorjunta-
osaston toimintaan Itämerellä. Ilmavoimat puolestaan osallistuu Naton air shielding -teh-
täviin Romaniassa.

Heti jäsenyyden alkuvaiheessa Suomi ottaa paikkansa ja osallistuu yhteiseen puolustuk-
seen. Se jos mikä osoittaa, että olemme sitoutuneita. Samalla varmistamme nopean inte-
groitumisen osaksi liittokuntaa. Osallistuminen yhteisen puolustuksen tehtäviin on nor-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

maalia jäsenmaan toimintaa. Sitä meiltä odotetaan, ja siihen olemme myös valmiita. Vapaamatkustajan penkkiä me emme ole koskaan hakeneet. Lippu on lunastettu, ja nyt ajetaan. Sedan kör vi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

14.29 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Viitaten erään edustajan tekemiin tulkintoihin erään toisen edustajan näkemyksistä, niin ehkä on hyödyllisempää jättää tällaiset pohdinnat historiantutkijoille, jotka varmasti tulevaisuudessa kyllä tulevat penkomaan asiakirjoista sen, [Juho Eerola: Keskisarja penkoo! — Naurua] mihinkä meidän turvallisuuspoliittinen analyysimme ja linjamme oikeastaan Naton suhteen ja läntisen liittoutumisen suhteen ja myös Venäjä-kysymykset perustuivat viimeisen 20 vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Ennen sotilaallista liittoutumista Suomi oli varmasti niin lähellä Natoa kuin maa voi olla ilman artikla 5:n suomista turvatakuista, ja ehkä nyt tämä rauhanajan operaatio, johon olemme osallistumassa, osoittaa sitä valmiutta ja kyvykkyyttä, joka meillä oli vahva jo ennen Nato-jäsenyyttä, nimenomaisesti, että osallistumme, emme pelkää oman alueemme ja oman turvallisuutemme vahvistamiseksi, vaan oikeasti pidämme huolta koko liittokunnan turvallisuudesta — vähän mihin edustaja Tynkkynenkin tuossa äsken viittasi, että vapaamatkustajia emme halua olla, vaan haluamme sen sotilaallisen potentiaalin ja kyvykkyyden, joka meillä on, ulottaa myös kaikkien liittokunnan jäsenten toimintaan.

Ehkä on huomionarvoista nimenomaan se, että nyt ensimmäistä kertaa verrattuna aikaikaisempaan Islannin ilmaoikeusoperaatioon, jossa suomalaiset olivat mukana koneillaan, silloin koneet olivat aseistamattomia ja nyt on oikeasti niin sanotusti raskasta siiven alla ja nimenomaan ollaan vähän vaativimmissa tehtävissä. Mutta se on ehkä osoitus tästä maailmanajasta, jossa Euroopassa tällä hetkellä elämme, että liittolaisemme Mustanmeren alueella, erityisesti Romaniassa ja Bulgariassa, tarvitsevat nimenomaan ilmapuolustuksensa vahvistamista, ja jos meillä on tässä suhteessa kyvykkyyksiä ja kapasiteettia antaa ilman, että meidän oma kansallinen turvallisuutemme kärsii, niin ehdottomasti näin tulee tehdä. Siinä mielessä täytyy kiittää hallitusta ja sekä puolustusvaliokuntaa, jossa olen itse saanut toimia, että myös ulkoasiainvaliokuntaa asian hyvästä käsittelystä ja periaatteellisesta selvityksestä. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

14.31 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Tähän äskeiseen debattiin ajattelin ottaa kantaa, että olisiko kuitenkin nyt aika jättää se historia taaksemme. Me tiedämme, että täällä Suomessa on ollut tällainen suomettumisilmiö, ja sitten on ollut niitä, joilla on ollut valmius — meillä on ollut jopa puoluekokouspäätöksiä, että olisimme aikaisemmin hakeneet Nato-jäsenyyttä, mutta kuitenkin ei ollut se oikea aika. Nyt oli se oikea aika.

Taas toisaalta voimme todeta, että on helppo olla jälkiviisas, mutta me olemme kaikki olleet vähän naiiveja ja sinisilmäisiä. Pitää vain katsoa, mitä päätöksiä eduskunnassa on tehty viimeisen vuosikymmenen aikana, esimerkiksi kun Rosatom-asiaa käsiteltiin. On hyvä muistaa, että samat tahot, jotka ovat jo pitkän aikaa puoltaneet Nato-jäsenyyttä, jo ennen tätä prosessia, kuitenkin myös luottivat Venäjään siinä vaiheessa, kun äänestettiin Rosatomista. Sekin oli osa tätä naiivisuutta ja sinisilmäisyyttä. Mutta jätämmekö me nyt nämä

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

asiat taaksemme historiassa ja toteamme sen, että 184 kansanedustajaa äänesti Nato-jäsenyyden puolesta eli 92 prosenttia koko eduskunnasta oli yhtä mieltä. Uskon, että se on hyvä, että me nyt jatkamme matkaa eteenpäin yhdessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.32 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Kaksi nostoa tästä ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä.

Ensin: ”Valiokunta toteaa, että vaikka ennakkoon tehtävistä tehty uhka-arvio on matala, voi tilanne muuttua nykyisessä turvallisuusympäristössä nopeasti. Riskittömiä tehtävät eivät ole. Mikäli uhka-arvio tehtävien suorittamisen suhteen merkittävästi muuttuu, pyytää valiokunta valtioneuvostoa informoimaan eduskuntaa tästä asianmukaisesti.”

Toiseksi: ”Valiokunta pitää puolustusvaliokunnan tavoin tärkeänä sitä, että näiden tehtävien päättyessä on hyvä arvioida saatuja kokemuksia ennen kuin seuraavasta osallistumiskierroksesta tehdään päätöksiä.”

Arvoisa puhemies! Tämä on ensimmäinen kerta, kun Suomi on osallistumassa Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin, ja on tärkeää, että eduskuntaa kuullaan asian suhteen ja sen vaikuttamismahdollisuudet turvataan. Toivoisin, että ulkoministeri Valtonen antaisi tähän vielä varmistuksen, että näin todella tullaan tekemään.

On tärkeää, että Suomessa käydään avointa keskustelua siitä, millainen Nato-maa Suomi tulee olemaan ja haluaa olla. Meidän tulee vaalia demokraattista ja avointa keskustelua myös Nato-jäsenyydessä, ja tämän päivän keskustelun alku osoittaa, että meillä on tässä paljon tehtävää. Keskustelun pitäisi olla myös aidosti mukaan ottavaa. Pakottava konsensus ei tässäkään mielessä ole eteenpäin vievää ja demokraattista. Itseäni esimerkiksi usein askarruttaa se tosiasia, kuinka sukupuolittunutta ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu myös täällä täysistunnoissa usein on, kun näitä asioita käsitellään. Tälläkin hetkellä olen ainoa naispuolinen kansanedustaja, joka pyysi tästä puheenvuoron. [Juho Eerola: Ainoa ministeri on nainen!]

Mutta haluaisin nostaa esille myös sen, että esimerkiksi yksi tärkeä kysymys, josta ei ole laajaa yhteisymmärrystä, on Suomen rooli ydinaseiden suhteen. Ei olisi Suomen etu, jos niukka enemmistö yksin päättäisi Suomen linjasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

14.35 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Osallistuminen Naton yhteisiin tehtäviin osoittaa Suomen sitoutumista ja valmiutta kantaa vastuuta Naton pelotteesta sekä puolustuksesta. Nämä tehtävät kuvastavat Naton yhteisen puolustuksen pääajatusta, jossa jäsenmaat valmistautuvat tukemaan toisiaan.

Tehtäviin kuuluva uhkataso on matala. Sitä kuvasi mielestäni hyvin edustaja Mäenpää tuossa hiukan aiemmin. Kummassakin tehtävässä noudatetaan kuitenkin Naton voimankäyttövaltuuksia. Sekä ulkoasiainvaliokunta että puolustusvaliokunta painottavat selon-teen mukaisesti sitä, että lento-osasto voitaisiin vetää pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi. Nämä tehtävät, niiden kustannukset, maksetaan Puolustusvoimien budjetista.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Ihan jonkunlaista pientä, voisiko sanoa, hikkaa oli tässä mietinnön hyväksymisen loppuvaiheessa tuolla ulkoasiainvaliokun-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

nassa. Saimme ihan loppuvaiheessa tietoa siitä, että tehtävät hiukan laajenevat, ja näin olen tämän mietinnönkin tänne saliin tulo ehkä viivästyy tässä hiukan. Jos mahdollista on ja jos voisin pyytää kunnioitettua valiokunnan puheenjohtajaa hiukan aukaisemaan tätä tilannetta, mikä ulkoasiainvaliokunnan osalta oli tämän mietinnön hyväksymisen kanssa, niiltä osin kuin te näette, että olisi hyvä saattaa tietoisuuteen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

14.37 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! On erinomaista, että lopultakin olemme Naton jäseniä. Se ei kuitenkaan ole itsetarkoitus vaan se, mitä voimme saavuttaa tuon jäsenyyden avulla ja toisaalta millaista lisäarvoa me itse voimme puolustusliittoon tuoda. Emme siis voi jäädä ikään kuin köllöttelemään siihen, että nyt olemme Naton jäsen.

Meidän on perusteltua olla aktiivinen jäsen, sillä olemalla aktiivinen kaikilla tasoilla, niin operaatioissa, päätöksenteossa kuin suunnittelussa, voimme myöskin olla näyttämässä siellä Natolle suuntaa siihen, minkälaisia ratkaisuja puolustusliitossa tehdään. Aktiivinen osallistuminen esimerkiksi rauhanajan toimintaan, niin kuin asiaan, jota tässä käsitellään, parantaa meidän omaa kykyämme toimia liittokunnan jäsenenä ja toisaalta myöskin sitten parantaa sitä liittokunnan suorituskykyä, ja siinä mielessä tämä on erittäin perusteltua. Toivon, että olemme niin aktiivisia kuin on mahdollista ilman, että vaarannetaan niitä muita Puolustusvoimien perustehtäviä, mitä sille kuuluu, ja että myöskin niissä kabineteissa ja esikunnissa, joissa meillä on henkilöstöä ja tulee olemaan, otamme aktiivisen otteen. Uskon siihen, että suomalainen politiikka, puolustuspolitiikka, on yhtä arvostettua kuin myöskin osaaminen tällä puolustussektorilla kaiken kaikkiaan ihan globaalisti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

14.38 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edellä moni on todennut, mielestäni on hienoa se, että Suomi osallistuu Naton rauhanajan yhteisiin tehtäviin ja siten osoittaa oman valmiutensa puolustaa koko liittokuntaa, eli toisin sanoen, suomeksi sanottuna, emme ole vain turvallisuuden kuluttaja vaan myös turvallisuuden tuottaja koko Natossa. Jos nyt ajatellaan ylipäänsä Natoa ja ajatellaan vaikka sitä ikään kuin vakuutuksena, niin kyllähän siitä silloin yleensä pitää myös kantaa jonkunäköisiä kustannuksia, jotta pahan päivän varalla sitten myös meitä ollaan valmiita auttamaan. Näinhän se toimii, että yksi kaikkien puolesta ja kaikki yhden puolesta Natossa, ja siltä osin tämä on mielestäni hienoa.

Palaten hieman tuohon aiempaan debattiin on varmasti useita eri syitä käsitellä Suomen historiaa siinä, miten me ollaan lähestytty tätä puolustuspolitiikkaa, onko siinä ollut tämmöistä suomettumista. Se on ihan toinen aihe, mutta se, viekö se tässä kohtaa eteenpäin tätä tärkeintä asiaa, eli koko Suomen turvallisuutta ja sitä, että koko Suomen kansa on yhtenäisesti sitä mieltä, että tehty päätös Natosta oli oikea, ja sitten mennään siitä eteenpäin ja pyritään tuottamaan turvallisuutta yhdessä, niin se on varmaan se äärimmäisin, tärkein kysymys. Jos ajatellaan ihan puolustuksellisesta näkökulmasta, niin se on iso ongelma, jos meillä on yhtäkkiä tilanne, että puolet kansasta on sitä mieltä, että näin ei pidä toimia, ja toinen puoli on sitten sitä mieltä, että näin ehdottomasti pitää toimia. Se heikentää viiden ja puolen miljoonan ihmisen puolustuskykyä ihan merkittäväällä tavalla, ja sen takia puolus-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

tuspolitiikassa on mielestäni perusteltua, että pyritään löytämään semmoinen yhteinen näkemys näille linjauksille.

Sitten vielä tuosta Natoon hakemisesta. Muistuttaisin kuitenkin, miltä se Nato-prosessi — en ollut eduskunnassa silloin — ainakin kansalaisen näkökulmasta siinä vaiheessa näytti: Täytyy muistaa, että noissa erilaisissa kannatusmittauksissa nimenomaan Suomen kansalaisten tahto siihen, että Suomi liittyy Natoon, alkoi kohoamaan merkittävästi, minkä jälkeen sitten prosessi myöskin eduskunnan päässä on lähtenyt liikkeelle. Totta kai ne ovat varmasti tapahtuneet limittäin, mutta täytyy muistaa, että jotta me voidaan olla osana Natoa ihan uskottavalla tavalla, se edellyttää myös sitä, että Suomen kansalaiset ovat siihen valmiita, ja he osoittivat sen valmiutensa, jota aiemmin myöskään Suomen kansalaisilta, äänestäjiltä, ei ollut kyselymittauksissa. Ei ollut tilannetta, jossa enemmistö suomalaisista olisi ollut sitä mieltä, että Suomen pitää liittyä Natoon. Tämäkin on syytä muistaa, että mielestäni tässä mentiin aika lailla sen kansalaisten pulssin mukaan ja edettiin.

No sitten vielä sekin huomio, että täytyy muistaa, että Suomella oli siinä mielessä otollinen tilanne liittyä Natoon, koska Venäjän kaikki välittömän valmiuden maavoimat oli käytännössä sidottu Ukrainan rintamalle. Jos oltaisiin menty jossain toisessa tilanteessa, niin herra tietää, olisiko käynyt niin, että Venäjä olisi alkanut voimakkaalla tahdilla keskitämään esimerkiksi Suomen rajoille joukkoja, jolloin oltaisiinkin oltu ihan toisenlaisessa tilanteessa. Nämä ovat aina kompleksisia, ja me ei voida tietää, kun tämmöistä historian kulkua ei ole käyty, mitä olisi tapahtunut. Mutta oleellista on se, että me olemme Natossa. Nyt me tuotamme sitä turvallisuutta, ja mennään tästä eteenpäin ja varmistetaan se, että tässä maassa säilyy rauha myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

14.41 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbom tässä kävi hyvin läpi tätä liittymisprosessia. On erittäin tärkeää, että kansalaisten hyväksyntä Natoa kohtaan on korkealla, niin kuin se nyt on. Se on tärkeää, ja sitä mahdollisuutta ei oikeastaan aiemmin takavuosina ollut, että Suomi olisi voinut liittyä Natoon siinä mielessä, että tätä kansalaishyväksyntää ei oikeastaan ollut olemassa.

No, täällä on myös todettu edustaja Mäenpään toimesta, että Suomen puolustusvoimien suorituskykyä on pidetty erittäin korkealla tasolla liittoutumattomuuden kaudella. Tämä linja on ehdottomasti ollut oikea valinta, vaikka aikaa onkin nyt ajanut liittoutumattomuuden ohi sekä Suomen että Ruotsin osalta.

Arvoisa puhemies! Ruotsi teki takavuosina, noin parikymmentä vuotta sitten, valintoja puolustusvoimiensa supistamisesta. Valitettavasti nämä valinnat ovat olleet hieman lyhytnäköistä ajattelua ainakin näin jälkikäteen tarkasteltuna, ja Ruotsi onkin nyt kehittämässä jälleen puolustusvoimiaan vahvemmiksi. On erittäin myönteistä, että Ruotsi on hyväksytty pitkän odottelun jälkeen viimein liittokunnan jäseneksi. Kiitänkin hallitusta ja ulkoministeriä siitä, että olette tehneet ja tehnyt taustatyötä Ruotsin saamiseksi Naton liittokuntaan.

Arvoisa puhemies! Nyt kun kaikki Pohjoismaat yhdessä kuuluvat Natoon, helpottaa se edelleen sekä yhteisen puolustuksen suunnittelua että myös harjoitusten järjestämistä. Suomella on paljon annettavaa muun muassa arktisen sodankäynnin oppien tuomisessa liittokunnan keskuuteen, ja niinhän harjoituksissa on Suomen Lapissa hiljattain tehtykin. Mitä

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

vahvempi läntinen puolustusliitto on, sitä pienemmäksi muuttuu uhka sodan leviämisestä muualle Eurooppaan.

Arvoisa puhemies! Näin talvisodan päättymisen 84-vuotismuistopäivänä olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä, että on erittäin hyvä, ettei Suomi ole enää milloinkaan yksin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

14.44 Kimmo Kiljunen sd: Kiitokset näistä viimeisistä sanoista. On hyvä muistutus: silloin liput olivat puolitangossa tuona päivänä vuonna 1940 keväällä. Tänä ne eivät ole puolitangossa vaan täystangossa — elämme itsenäisessä, suvereenissa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Minä halusin tässä käyttää tämän meidän puoleltamme viimeisen puheenvuoron, ehkä ministeri vielä vastaa salin puolelta. Kiitän edustajia hyvästä keskustelusta, erinomaisen hyviä huomioita. Edustaja Koposen muotoilu oli erityisen palkitseva, kun hän korosti sitä, että meidän kannattaa vaalia kansallista yhteisymmärrystä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päättäessämme — ja analysoidessamme myöskin — mutta ennen kaikkea päättäessämme. Miksi niin? Me kaikki hyvin tiedämme, että jos tämä pieni maa on näissä fundamentaalisissa eksistenssikysymyksissä jakaantunut, niin meillä on ulkoisia toimijoita, jotka käyttävät sitä hyväksi. Sen jälkeen se keskustelu ei ole enää sisäistä, vaan sillä on aivan toisenlaiset ulottuvuudet. Jos me haluamme pitää nämä asiat omissa käsissämme, niin kuin me haluamme pitää ne omissa käsissämme, niin me pyrimme pienenä maana konsensukseen, ja siinä minä kiitän kyllä eduskuntaa. Kiitän myöskin ulkoasiainvaliokuntaa erinomaisesta yhteistyöstä tässä asiassa. Me löysimme erinomaisesti sen yhteisymmärryksen. Kiitän myöskin ministeriä tästä yhteistyöstä.

Minä myöskin arvostan sitä, mitä edustaja Heinonen tässä toi esille. Minusta on erittäin arvokasta, että me käymme historiaa myöskin läpi. Itse kukin meistä on lukenut Paasikivensä, Koiviston ja Niinistönsä. Kyllä me olemme historiaa käyneet läpi, ja täytyykin tuntea historia voidakseen elää tätä päivää ja ymmärtää ne realiteetit, missä tänään eletään, ja ne päätökset, jotka pieni Suomi tekee tässä kontekstissa. Tämä yhteinen selviytymistarinamme pienenä kansakuntana on se, minkä me jaamme, sen kohtalon täällä yhdessä. Tietenkin on vähän ongelmallista, että juuri nyt, kun me teemme ensimmäistä konkreettista päätöstä rauhanajan tehtäviin osallistumisesta Naton puitteissa, meidän ei kannata synnyttää tarpeetonta poleemista ristiriitaa, mutta meillä on varaa siihenkin. Me kykenemme siihenkin, ja se on ihan hyvä, että se tässä pikkuisen tuli esille.

Edustaja Vähämäki kysyi ihan konkreettisesti tästä pienestä episodista. Yritin omassa puheenvuorossani nopeasti tätä käydä läpi. On hyvä, kun ministeri on tässä paikalla, niin voidaan vielä sitä vähän pohdiskella yhdessäkin tässä ääneen. Ongelmahan oli vähän siinä, että kun tällainen operatiivinen toiminta tapahtuu, niin siinä ihan viime hetkilläkin saatetaan tapahtua muutoksia. Nythän meillä kävi vähän hassusti. Siitä, edustaja Vähämäki, haluaisin tässä sanoa, että viittä minuuttia ennen sitä kokousta ulkoasiainvaliokunnassa, jossa meidän pitikin tehdä päätös tästä selonteosta, me saimmekin viestin siitä, että tässä miinantorjunta-alusten operaatioalue on laajempi kuin se, mikä selonteossa on. Kieltämättä siihen jäi semmoinen, sanoisin kiusallinen tilanne. Eli jos me emme olisi saaneet sitä soittoa otettua vastaan ja vielä lykättyä omaa kokoustamme saadaksemme lisäkuulemisia tässä aikaiseksi, me olisimme hyväksyneet selonteon toisessa muodossa, ja olisikin ollut aika hankala tilanne hallituksella, kuinka operoida. Tämä toiminta-alue olisikin ulottunut toi-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

seksi: Ne suomalaiset alueet olisivat jääneet tänne Itämerelle. Ne eivät voisikaan mennä sinne Pohjanmerelle, ja sekin olisi ollut epäonnistuminen.

Me emme osallistu kylläkään operatiivisen toiminnan yksityiskohtien päätöksiin eduskunnassa, se on aivan selvä asia jatkossakin, mutta tässä se oli hyvin selkeä tilanne. Siinä suhteessa olemme jo tietysti Puolustusministeriön suuntaan tätä puhuneet, ulkoministeriönkin suuntaan koko ajan puhuneet. Erittäin tärkeitä on tiedonkulku hallituksen ja eduskunnan välillä näissä asioissa.

Minä haluan ihan julkisesti kiittää ministeri Valtosta siinä, että ainakin ulkoasiainvaliokunta pidetään jatkuvasti tarkasti tietoisena siitä, kun hallitus tekee merkittäviä valmisteluja — siis tekee merkittäviä valmisteluja, ei vielä päätöksentekoa. Tässä suhteessa kiitän siitä. [Puhemies: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle!] — En halua käyttää yhtään enempää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Valtonen, olkaa hyvä.

14.48 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Yhdyn kiitoksiin: kiitos eduskunnalle ja vielä kerran myös ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kiljuselle. Erinomainen yhteistyö, ja se tietysti edellyttää sitä, että vuorovaikutus on molemminpuolista ja nostetaan asioita avoimesti esille. Erityisen ilahduttavaa on se, että nyt katsomme eteenpäin.

Muutamaan kysymykseen vastaukset.

Puolustusvoimien osallistuminen air shielding -tehtäviin toteutetaan siis enintään kahdeksalla F/A-18-hävittäjällä, ja suomalaisen osaston koko on arviolta noin 70—100 henkilöä, joka sisältää siis operaation johdon, ohjaajat ja laajasti muita henkilöitä. Tämän hetken suunnitelman mukaan henkilöstö koostuisi kokonaisuudessaan kantahenkilökunnasta.

Suomen lento-osasto tukeutuu lentotukikohtaan, joka sijaitsee Kaakkois-Romaniassa Mustanmeren rannikolla. Air policing -tehtäviä toteutetaan Naton jäsenvaltioiden — Romania, Bulgaria — ja Mustanmeren kansainvälisellä vesialueella niiltä osin kuin ne on arvioitu matalan riskin alueeksi. Emme tule harjoittamaan lentotoimintaa korkeamman riskin alueella, jolloin todennäköisyys sodan osapuoleksi joutumiselle on verrattain pieni. Mutta normaalin harjoitustoiminnan riskien lisäksi on tietenkin mahdollista, että osastomme joutuu epäammattimaisen lentotoiminnan tai provokaatioiden kohteeksi samalla tapaa kuin kotimaan alueellista koskemattomuutta turvattaessa. Suomalaiset hävittäjät ovat tehtävien aikana varustettu ilmataisteluohjuksin, tykein ja omasuojajärjestelmin. Varustus on sama kuin kansallisessa ilmatilan valvonnassa.

Naton air shielding -toimintaan sisältyvässä air policing -toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia. Puolustusvoimien mukaan toimivaltuudet vastaavat Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisia alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistoiminnassa käytettyjä toimivaltuuksia. Air policing -toiminnassa Nato ROE sallii hävittäjäosaston minimivoimankäytön Naton vastuualueella, joka kattaa jäsenvaltioiden ilmatilan osat. Voimankäyttöä voidaan siis tehdä itsepuolustuksen lisäksi myös konetta vastaan, joka on varmennetusti käyttänyt voimaa johonkin toiseen Naton koneeseen. Tehtävä toteutetaan Naton sotilaallisen komentorakenteen johdossa. Natolle annetaan johtovastuu käyttää suomalaista osastoa air policing -tehtäviin mukaan lukien siihen kuuluva voimankäyttö.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 1/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 90/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa, ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljunen.

Keskustelu

14.51 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt me tänään käsittelemme toiseen kertaan Nato-jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä. Oikeastaan voisi sanoa, että tässä meillä on sitten vähän niin kuin Nato-päivä ja ulkoasiainvaliokunta jouuu nyt tässä profiloitumaan valmisteluvaliokuntana.

Nyt tässä asiakohdassa on kyse kahdesta valtiosopimuksesta. Toinen on Lontoossa 1951 Pohjois-Atlantin liiton puitteissa sopimusosapuolten välillä tehty, vieraan vallan joukkojen asemaa koskeva sopimus. Sitä kutsutaan nimellä Nato-sofa. Eli kyse on siitä — kun Nato-maat osallistuvat yhteiseen puolustukseen ja Nato-maat lähettävät toisen maan alueelle joukkojaan yhteisiin puolustustehtäviin — kuinka näiden joukkojen asema oikeudellisesti määrittyy. Tässä olisi tietysti hankala tilanne, jos olisi jollain tavalla epäselvää esimerkiksi se, kenen rikosoikeudellisia lakeja noudatetaan, lähettävävaltion vai vastaanottajavaltion. Näistä tämän Nato-sofan puitteissa sovitaan. Se on yksi iso kysymys, mutta se on ehkä yksi keskeisimpiä kysymyksiä tässä asiakirjassa. Toinen on sitten 1952 Pariisissa sovittu niin sanottu Pariisin pöytäkirja, joka vuorostaan määrittelee kansallisten sotilasesikuntien aseman liittokunnan sisällä eri maiden välillä.

Nyt tässä tapauksessa eduskunta on kansallisesti täällä Suomen päässä hyväksymässä nämä kaksi valtiosopimusta. Tästä on seurannaisia koskien myöskin meidän omaa lainsäädäntöämme, johon tehdään sitten myöskin esityksiä eri lakien muuttamisesta. Nyt voidaan ihan suoraan sanoa, että kun Suomi liittyi Naton jäseneksi, nämä kaksi asiakirjaa — Nato-sofa ja Pariisin pöytäkirja — ovat itse asiassa niin sanottuja itsestäänselvyyksiä. Joka ikinen Nato-jäsenmaa on ne hyväksynyt. Se on se lähtökohta, millä Naton liittokunnan puitteissa toimitaan joukkoja lähetettäessä ja sotilasesikuntia perustettaessa. Eli siinä suhteessa nyt me olemme harvinaisen helpon asian kohdalla, kun tämä asia jo päätettiin silloin, kun Suomi liittyi Natoon. Nyt on enää vain tämän täytäntöönpanosta kysymys. Tässä suhteessa tämä oli täysin riidaton valiokunnassa, ja oletan, että tässä salissakaan ei synny ainakaan kovin raivokasta keskustelua tämän asian puitteissa.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Suomihan on tavallaan tätä niin sanottua Nato-sofaa jo aikaisemmin soveltanut rauhan-
kumppanuusohjelmansa puitteissa. Vuodesta 1994 olemme olleet rauhan-
kumppanustehtäviä. Tietenkin se on ollut paljon rajoitetumpaa, kun se on liittynyt lähin-
nä harjoitustoimintaan. Nythän tässä on mukana, niin kuin kuulumme edellisessä asiakoh-
dassa, myöskin näitä valmiustoimintoja, joita Naton puitteissa tehdään. Ei ainoastaan har-
joitella. Rauhan-
kumppanuus on tietenkin toiminnallisesti paljon pienimuotoisempaa kuin
Nato-jäsenyyden kautta tapahtuva yhteistyö, ja sen takia on pidetty ihan perusteltuna sitä,
että me käsittelemme nämä nyt tässä eduskunnassa erikseenkin, mukaan lukien ehdotukset
siitä, millä tavalla kansallista lainsäädäntöämme joudumme nyt täydentämään. Kysymys
on siis ylipäätään osallistumisesta liittokunnan yhteiseen puolustusyhteistyön.

Totta kai tässä on iso joukko oikeudellisia kysymyksiä. Oikeastaan tässä luonnehdinkin
teille niitä hieman. Olisi aika erikoinen tilanne, jos me emme tietäisi — jos syntyy rikok-
sia, rikkomuksia, rikkeitä — minkä tyyppisen oikeusjärjestyksen puitteissa sotilaita, tässä
tapauksessa vieraan valtion alueella toimivia sotilaita, tuomitaan, miten heitä käsitellään.
Tässäkin suhteessa on tietysti täysin selvä asia, että näitä joudutaan käsittelemään huolella.

Ehkä tässä täytyy huomioda se, että tässä on ennen kaikkea tämä rikosoikeudellinen toi-
mivalta, tuomiovalta, ja sen jakaantumiseen liittyvät kysymykset. Tässä suhteessa DCA-
sopimus tulee vielä poikkeamaan. Me tulemme käymään sen keskustelun uudemman ker-
ran täällä, kun tehdään kahden kesken puolustussopimus Yhdysvaltojen kanssa. Nyt en
avaa sitä yhtään enempää. Mutta tiedän sen, kun sopimus on jo solmittu, että siinä meillä
on erilainen kulma. Avataan se silloin huolellisesti. Mutta tämä Nato-sofa perustuu vasta-
vuoroisuuden periaatteelle siltä osin, että siinä käytetään sen maan tuomiovaltaa, riksoi-
keudellista toimivaltaa, johon joukot on lähetetty. Se on se peruslähtökohta tässä Nato-so-
fassa. Tältä osin me tulemmekin seuraamaan huolella jatkossa, kuinka tämä järjestelmä
toimii ja kuinka siten saadaan tiettyjä olennaisia kokemuksia. Ja sitten joudutaan katso-
maan ehkä myöhemmin tarkemmin sitä, kuinka tämän tuomiovallan jakautumista tässä
joudutaan arvioimaan.

Yksi merkittävä poikkeama tässä kokonaisuudessa on, ja se täytyy ottaa tässä eksplisiit-
tisesti esille — perusihmisoikeuksista keskeinen, ehkä keskeisin, on oikeus elämään: kuoleman-
rangaistus. Tässä suhteessa kuolemanrangaistuskielto Naton piirissä on sikäli on-
gelmaisesti jakautunut, että yksi valtio, Yhdysvallat, pitää yllä edelleenkin kuolemanran-
gaistusta. Tämä on ratkaistu osittain tämän sopimuksen lisäpöytäkirjan mukaan sillä taval-
la, että valtiot eivät saa panna kuolemanrangaistusta täytäntöön toisen maan Nato-tehtävis-
sä oleville kansalaisille. Myöskään lähettäjävaltio, tässä tapauksessa siis Yhdysvallat, ei
saa panna kuolemanrangaistusta täytäntöön sellaisessa maassa, jossa se on kielletty. Eli
tämä on nimenomaan tämän täytäntöönpanon osalta.

Suomessahan perustuslaki ei kiellä ainoastaan kuolemanrangaistuksen täytäntöönpan-
noa. Se kieltää myöskin tuomitsemisen. Tässä suhteessa Suomi oli tarkka nyt jo tätä Nato-
sofaa laatiessaan. Tämä liittyy enemmän DCA-sopimukseen, sanon sen jo avoimesti. Se
liittyy enemmän siihen. Noottienvaihdolla on rajattu tämä sopimuksen täytäntöönpano,
käytännön soveltaminen siten, että Suomen omat perus- ja ihmisoikeusvelvoitteet toteutu-
vat. Me ollaan tällä noottienvaihdolla, joka on poikkeuksellinen menettelytapa — muut
Nato-maat eivät ole tätä tehneetkään — Yhdysvaltojen kanssa sovittu, että tässä ei myös-
kään tuomitseminen ole mahdollista. Tämä tilanne, että tällainen tulisi vastaan, on hyvin
epätodennäköinen, mutta tämä tavallaan ennakoii sitä asiaa, ja me pidämme, valiokunnan

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

mielestä, hyvänä ratkaisumallina tätä noottienvaihtoa, jonka hallitus on jo tehnyt, vaikka se ei ihan aukottomasti poistakaan perustuslain ja Nato-sofan välillä olevaa ristiriitaa tuomitsemisen osalta.

Kuten sanottu, tämä on neuvoteltu osa DCA-sopimuspakettia, joka hyväksyttiin joulukuussa. Tästä tuleva hallituksen esitys on tulossa meille jossakin vaiheessa, toivottavasti kevään kuluessa ennen kesää. Silloin me joudumme käymään tämän uudemman kerran lävitse. Mutta me yritimme jo Nato-sofaa käsiteltäessä tuoda esille sen, että pyrimme ratkaisun niin, että voidaan asettaa valtioneuvoston tekemän esityksen taakse, mutta siitä lähtökohdasta, että me saamme kokemuksia ja me arvioimme sitten siltä pohjalta tarvittaessa, jos tuomiovaltakysymyksessä täytyy tehdä joitain uusia tarkennuksia ja lisäyksiä.

Eli summa summarum: ulkoasiainvaliokunta puoltaa Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan hyväksymistä. Ja kuten jo sanoin, tämä valiokunnan kanta oli täysin yksimielinen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle. — Nyt siten edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

15.00 Timo Vornanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänään tulee kuluneeksi 84 vuotta talvisodan päättymisestä, ja tänään onkin erinomainen päivä puhua maamme turvallisuudesta. Kaiken yhteiskunnallisen toiminnan pohjana on yhteinen sopiminen ja yhteiset pelisäännöt. Yhteiset sopimukset tuovat toimintaan sujuvuutta ja ennalta-arvattavuutta — siitähän tässäkin hallituksen esityksessä on kyse. Nato on turvannut jäsenmaidensa alueellista koskemattomuutta ja kansalaisia yli 70 vuotta. Tänä aikana on kertynyt runsaasti kokemusta liittolaismaiden välisestä yhteistyöstä ja siinä parhaiten toimivista käytänteistä.

Lainaan suoraan ulkoasiainvaliokunnan mietintöä tästä nyt käsitellyssä olevasta asiasta: ”Sekä Nato-sofa että Pariisin pöytäkirja ovat kiinteä osa Naton sopimusjärjestelmää, jonka tarkoituksena on luoda tosiasialliset edellytykset Naton piirissä tapahtuvalle sotilaalliselle yhteistyölle.” Nato-sofalla tarkoitetaan osapuolten välistä sopimusta varsinaisten joukkojen asemasta, kun taas Pariisin pöytäkirjassa sovitaan kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta. Parhaiten tarvetta näiden käytäntöjen sopimiselle voi selvittää parilla käytännön esimerkillä: ilman etukäteen sovittuja käytäntöjä olisi mahdollista, että liittolaismaan sotilaille tulee ongelmia Suomessa autoilusta tai suomalainen terveydenhoitojärjestelmä kuormittuu liittolaismaiden henkilöstöstä. Etukäteen sopimalla pystytään merkittävästi vähentämään liittolaismaiden yhteistyötä vaikeuttavaa byrokratiaa.

Onneksi myös Suomi ja Ruotsi pääsevät nyt osaksi tätä laajaa Nato-yhteistyötä. On meidän onnemme, että aiempaa kokemusta on saatu myös suorista verrokkimaista, kuten Norjasta ja Virosta. Käytäntöjä on siis saatu hiottua pikkuhiljaa paremmiksi ja paremmiksi, eikä odotettavissa ole merkittäviä yllätyksiä. Tärkeintä on tietenkin se, että Suomi on soveltanut merkittävältä osin näitä käytänteitä Naton rauhankumppanimaana vuodesta 1994 lähtien.

Arvoisa puhemies! Näiden käytänteiden tärkein perusperiaate on kunnioittaa vastaanottajamaan lainsäädäntöä. Suomen itsenäisyys ja päätöksenteko-oikeus eivät vähene lainkaan sen johdosta, että tänne saapuu liittolaismaiden henkilöstöä. Tästä hallituksen esityksestä on edellisen käsittelyn jälkeen saatu lausunnot useista eri valiokunnista. Pidän tärkeänä, että asiaa käsitellään monipuolisesti, sillä oikeudellisen taustan täytyy olla vahva ja

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

kunnossa, kun on kyse sotilaallisesta yhteistyöstä. Kaikki Nato-maat noudattavat näitä samoja periaatteita.

Lopetan toteamalla tämän esityksen ydinasian: Natoon ei liittynyt pelkästään Suomen puolustusvoimat vaan Suomi kokonaisena valtiona. Tämä liittyminen edellyttää runsaasti koordinoitua ja lainsäädännön sovittamista monilla muillakin kuin sotilaallisilla valtion osa-alueilla. Näin talvisodan päättymisen vuosipäivänä voin todeta, että suuntamme on oikea. Muisto ei himmetä saa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

15.04 Ville Vähämäki ps: Kiitos, kunnioitettu puhemies! Niin, Suomi on sitoutunut hyväksymään nämä sopimukset osana Nato-jäsenyyttä. No, oliko tämä käsittely sitten pelkkä muodollisuus ulkoasiainvaliokunnassa? Mielestäni ei ollut. Puheenjohtaja Kiljusen johdolla Nato-sofa-sopimukseen on kiinnitetty huomattavaa huomiota ja sitten myöskin tähän DCA- ja Nato-sofa-sopimusten keskiseen yhteyteen.

Tämä sopimus vahvistaa Suomen asemaa liittokunnassa ja mahdollistaa osallistumisen Nato-toimintaan sekä puolustusyhteistyöhön. Tämä sopimus luo pohjan sotilaalliselle yhteistyölle Natossa sopien joukkojen ja sotilasesikuntien asemasta ja oikeudellisista velvollisuuksista. Sopimuksessa otetaan kantaa muun muassa lähettäjävaltion tuomiovalttaan, tuomiovallan jakoon tai tuomiovallasta luopumiseen sekä oikeudenmukaisiin oikeudenkäynteihin.

Mietinnön useissa kohdissa todetaan, että jatkossa täytyy lainsäädäntöä kehittää tulevaisuudessa, kun nähdään, minkälaisia tilanteita meille tulee eteen. Se on minusta tämän mietinnön ihan keskeinen asia, että tätä jatkuvasti tulee sitten myöskin kehittää, kun nähdään, mitä oikeustapauksia meille tulee eteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

15.06 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäki avasi mielenkiintoisesta kulmasta todeten, oliko tämän asian käsittely tarpeetonta ulkoasiainvaliokunnan puitteissa ja myös eduskunnan puitteissa, ja yhdyn täysin hänen näkemykseensä siitä, että ei ollut. Tämä oli muodollinen prosessi sen vuoksi, että nämä ovat käytännössä olemassa olevia järjestelyjä kaikkien Nato-maiden kesken niiden lähettäessä joukkoja, mutta tässä oli isona kysymyksenä taustalla... Te viittasitte siihen ja ministeri Valtonenkin hyvin tietää, että kun me olemme jo tehneet kahdenkeskisen puolustusopimuksen Yhdysvaltojen kanssa, odotamme hallituksen esitystä siitä, ja tämä auttoi meitä hahmottamaan niitä kysymyksenasetteluja, jotka tulevat DCA-sopimuksessa vastaan. Joitakin kulmia me jo pyrimme oikomaan tässä vaiheessa, mukaan lukien tämä kuolemanrangaistuskysymys, joka on iso seikka erityisesti silloin, kun me puhumme kahdenkeskisestä puolustusyhteistyöstä Yhdysvaltojen kanssa. Sen takia oli hyvä myöskin hallituksen puolella, että tätä asiaa jo ratkottiinkin tällä vähän uudentyyppisellä lähestymistavalla. Niin kuin todettu, muut jäsenmaat eivät ole tätä tehneetkään kuolemanrangaistukseen liittyen. Tässä Suomi on nyt tavallaan ollut edellä näyttäjä muillekin, että me olemme sensitiivisiä näiden perusoikeuksien osalta, joihin nimenomaan kuolemanrangaistuskin liittyy, ja tämä tässä avitti.

Toinen iso kulma, minkä tekin, edustaja Vähämäki, toitte esille, oli ylipäätään tämä tuomiovaltakysymys ja miten siinä toimitaan. Palaamme siihen aiheeseen, kun DCA-sopi-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

muksesta minä jo viittauksellisesti totesinkin, että tuomiovalta hieman eri tavalla ymmärretään, se keskustelu ja työnjako, tässä DCA-sopimuksessa. Siihen liittyen me nimenomaan teimme näitä tiettyjä varaumia, tai ei varaumia varsinaisesti vaan huomioita, että meidän täytyy katsoa, kuinka tämä tuomiovaltajärjestelmä tässä tulee jatkossa toimimaan, ja sitten aikanaan — ei millään aikatauluilla, mutta aikanaan — arvioidaan sen käytännön sovellutusta. Tässä suhteessa tämä harjoitus on ollut todellakin paikallaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 90/2023 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 105/2023 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 105/2023 vp sisältyvät 1.-8. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin eilen tiistaina 12.3.2024 pidetyssä täysistunnossa. Nyt jatkamme keskustelua. — Edustaja Rantanen.

Keskustelu

15.09 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! ”Emme ole valmiita puolittamaan ansiosidonnaista turvaa, olemme valmiita porrastamaan sen, mutta kuitenkin niin, että kokonaisuusmäärä ei merkittävästi laskisi.” Näin totesi nykyinen valtiovarainministeri Purra ennen vaaleja, ja kuinkas sitten kävikään? Kun valtaan päästiin katteettomilla lupauksilla, syntyi takinkäännon suomenennätys. Hallitus leikkaa nimenomaan ansioturvaa niin paljon, että kokonaisuusmäärä laskee dramaattisesti. Nimittäin nyt on niin, että osalla työttömäksi jäävistä työnhakijoista ansiosidonnaisen kesto lyhenee kahdesta vuodesta kahteen kuukauteen, sillä jo ensimmäinen porrastus tiputtaa heidät peruspäivärahalle — aivan käsittämätöntä. Hallitus leikkaa ansioturvaa vain ansio-osasta, joka rahoitetaan työttömyys-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

turvavakuutusmaksuilla. Hallitusohjelman omankin kirjauksen mukaan valtion säästö on tässä siis seitsemän miljoonaa euroa. Tämä kertoo näistä mittasuhteista tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Työttömälle työnhakijalle hallituksen leikkaukset merkitsevät satojen eurojen tulonmenetyksiä joka kuukausi — satojen eurojen menetyksiä joka kuukausi. [Li Andersson: Se on pikkuraha kokoomuksen mielestä!] Tässä salissa juuri näin todettiin, että nämä eivät ole niin isoja summia — ne ovat joillekin aivan valtavia summia. Todellisuudessa ne ovat katastrofaalisen isoja summia tavallisille ihmisille, jotka yrittävät selvitä arjestaan. Ne ovat isoja menetyksiä lapsiperheelle, jonka vanhemmat etsivät töitä, ja yhteisvaikutus lapsikorotusten poiston kanssa on järkyttävä. Olemme nähneet työttömien yhteisten kassojen selvitystä tästä ja laskelmia siitä, miten leikkaukset osuvat erilaisiin kotitalouksiin, ja ne kertovat todellisuuden leikkauksen vaikutuksista.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra on tarjonnut lisää saksia heikommassa asemassa olevien ihmisten arkeen. Tuntuu, että hän retostelee julkisuudessa leikkauksilla. Tällainen käytös on ennenkuulumatonta. Se kertoo sen todellisuuden, miten valtiovarainministeri Purra ja koko hallitus suhtautuvat tavallisen suomalaisen arkeen. Hallitukselta puuttuvat kaikki keinot, miten saada kasvua Suomeen aikaiseksi. Investoinnit eivät lisäänty heikentämällä työttömyysturvaa, tuottavuus ei lisäänty heikentämällä työntekijöiden asemaa, eikä valtionvelka lopu hallituksen keinoilla, jotka ovat pelkkää heikoimmilta leikkaamista. Ja kuten aina oikeiston ollessa vallassa rikkaimmat eivät osallistu näihin talkoihin millään tavalla.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purran puheet ja lupaukset ennen vaaleja ovat kuin yö ja päivä verrattuna siihen politiikkaan, mitä hän nyt puolueineen harjoittaa oikeushallituksessa — oikeistohallituksessa. [Kimmo Kiljunen: Hyvä, että oli niin!] Perussuomalaiset ovat onnistuneet kaikkein parhaiten pettämään vaalilupauksensa. Siksi olisikin saatava valtiovarainministeri Purra tänne saliin vastaamaan, miten tämä on oikein mahdollista. Sakset sopivat räätäliille mutta eivät valtiovarainministerille. Räätäli osaa käyttää saksiaan. Nyt näyttää vahvasti siltä, että valtiovarainministerimme ei osaa niitä käyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, poissa. — Edustaja Lindén.

15.13 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan puheenvuoroni sitaatilla. Se on 1. päivä joulukuuta 23 Helsingin Sanomissa julkaistu mielipidekirjoitus, jonka kirjoittaja on erittäin arvostettu tiedemies Hasse Karlsson, psykiatrian ja integratiivisen neurotieteen emeritusprofessori, henkilö, joka on tehnyt pitkää tutkimustyötä nimenomaan siitä, millä tavalla biologiset ja sosiaaliset asiat vaikuttavat toisiinsa. Hän ei ole mikään poliitikko — tiedän hänet, mutta en ole koskaan nähnyt häntä poliittisesti aktiivisena — vaan tämä on nimenomaan tiedemiehen kirjoitus. Se kuuluu näin:

”Nykyisen hallituksen päätöksissä on paljon arvosteltavaa, mutta yksi niistä on täysin sietämätön. Useat eri tahot ovat osoittaneet, että hallituksen toimet lisäävät merkittävästi lapsiperheiden köyhyyttä Suomessa. Se, että tietoisesti halutaan vaikeuttaa lapsiperheiden tilannetta, on varma tapa lisätä terveysongelmia, syrjäytymistä ja rikollisuuttakin.

Köyhyys on yksilöille toksisen stressin lähde. Toksinen stressi poikkeaa tavallisesta stressistä siinä, että se jättää pysyvät biologiset jäljet ihmisen elimistöön. Erityisesti varhaislapsuudessa koetun toksisen stressin tiedetään vaikuttavan aivojen kehitykseen ja sitä kautta lisäävän lähes kaikkien sairauksien riskiä 2—6-kertaiseksi.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Toksisella stressillä varhaislapsuudessa on myös vahva yhteys myöhempään syrjäytymiseen, rikollisuuteen ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Samalla tällainen perheiden tilanteiden vaikeutumisen aiheuttama kuormitus heikentää pienten lasten vanhempien kykyä puskuroida lasten kokemaa stressiä. Ja näin noidankehä on valmis.

Maailma näyttää olevan nyt rikki aika monesta kohdasta muun muassa sotien ja ympäristön tilan takia. Siksi olisi kovin tärkeää pitää huolta edes omista kansalaisistamme ja erityisesti tulevista veronmaksajista ja panostaa lapsiperheiden tukemiseen yhteiskunnan eliitin tukemisen sijaan.

Nykyinen hallitus tulee jäämään historiaan liian monen ihmisen tulevaisuuden pilaamisesta. Hallituksen slogan 'Vahva ja välittävä Suomi' kumisee kuin tyhjä tynnyri."

Meillä ei nyt ole käsittelyssä tämä lapsikorotuksen poistaminen, sitä me olemme jo aikaisemmin käsitelleet. Nyt me olemme heikentämässä hallituksen esityksellä koko työttömyysturvaa monella eri tavalla, merkittävimpänä tietenkin tämä 20 prosentin ansioturvan tason leikkaus. Tämä on erittäin voimakas sosiaaliturvan heikennys. Kun puhumme sosiaaliturvasta, täytyy muistaa, että sosiaaliturva on laaja kokonaisuus: eläketurva, terveysturva, muun muassa sairausvakuutus ja julkiset terveystalvelut, työttömyysturva on yksi osa sitä, erilaiset perhe-etuudet, kuten lapsilisä, asumistuki ja muut. Ne ovat sosiaaliturvaa. Jos ajattelemme niin, että mitä heikompi sosiaaliturva, siitä seuraa mekaanisesti sitä parempi työllisyys, niin silloin emme ole hyvinvointivaltiossa. Silloin olemme kengänkiilottajayhteiskunnassa, ehkä kerjäämisyyhteiskunnassa.

Jos halutaan ajatella, että työttömyysturvan tasoa verrataan palkkatasoon silloin, kun ollaan oltu työssä, ja jos pidetään kannustavana sitä, että ihminen saa olennaisesti heikompaan työttömyysturvaa, työttömyysturva on siinä mielessä jo nyt, nykyisessä laajuudessaan ja suuruudessaan, niin sanotusti kannustava. Ansiosidonnainen päivärahahan on regressiivinen, niin kuin tiedämme, eli mitä korkeampi palkka, sitä pienempi prosentuaalinen osuus on ansioturvalla. 4 000 euron kuukausiansiosta, joka ylittää meillä mediaanipalkan, ansioturva on kuukaudessa bruttona 2 010 euroa, 3 000 euron kuukausipalkasta 1 740 euroa ja 2 000 euron kuukausipalkasta 1 300 euroa. Tätä ei ole mahdollista alentaa 20 prosentilla, saati 25 prosentilla, ja ynnäten sitten siihen kaikki ne muut heikennykset, jotka vaikuttavat ansioturvan kertymiseen lukuisista muutoksista, joita siihen samalla tehdään. Tämä yksinkertaisesti köyhdyttää ihmisiä eikä muodostu sellaiseksi kannustimeksi, jolla ihan oikeasti saadaan 20 000 työpaikkaa Suomeen tai jotain muuta. Kyllähän niitä työpaikkoja sitten tällä samalla logiikalla saataisiin vaikka kuinka paljon, kun heikennettäisiin kaikkia niitä sosiaaliturvan muotoja, jotka ovat olemassa sitä varten, kun ihminen ei ole työkykyinen tai on liian ikääntynyt tai koulutus on heikkoa tai jotain muuta. Tämä on kaavamainen ja julma leikkaus, ja erityisesti se kohdistuu lapsiperheisiin, koska me olemme jo aikaisemmin tehneet tämän lapsikorotusten leikkauksen, ja nyt sitten sieltä vanhempien päivärahasta leikataan muulla tavalla.

Mikä tämä säästö sitten on, sitähan on tuossa talousarviokirjassa hahmoteltu. Toki siinä on sitten vain se 4—5 kuukauden vaikutus tälle vuodelle, mutta kiinnitän huomiota siihen, että samassa budjettikirjassa toimeentulotukimenoja on arvioitu tarvittavan lisää kuluvana vuonna 170 miljoonaa euroa, eli meillä ollaan siirtämässä ihmisiä työttömyysturvan piiristä toimeentulotukeen, joka on kuitenkin se, josta kaikkein vaikeinta on sitten nousta uudelleen työelämään.

Muistutin täällä eilen puheenvuorossani, että tässä on jotenkin unohtunut se, että työttömyysturva on itse asiassa työttömyysvakuutusta. Me olemme vakuuttautuneet: palkansaa-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

jat maksavat osan, työnantajat maksavat osan. Noin puolet työttömyysturvan yli 4 miljardin rahoituksesta tulee työttömyysvakuutuksen kautta. Sitten noin 2 miljardia tulee valtion budjetista ja 500 miljoonaa on sitten kuntien osuus.

Vielä kerran: Tätä leikkausta ei pidä tehdä. Se on ihmisten köyhdyttämistä. Se ei lisää työpaikkoja Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

15.20 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisessa työmarkkinamallissa on paljon erilaisia joustoelementtejä. Muun muassa yksittäinen työnantaja ei ole joutunut maksamaan merkittäviä irtisanomiskorvauksia työntekijöille irtisanomistilanteissa. Meillä on myös lomautusjärjestelmä, joka toimii joustavana elementtinä tilapäisissä haasteissa. Suomessa irtisanomiskorvausten sijaan työnantajilta ja palkansaaajilta kerätyillä työttömyysvakuutusmaksuilla on kollektiivisesti rahoitettu työttömien ja lomautettujen ansioturva. Voinemme todeta suomalaisen työelämän olevan varsin joustava erilaisiin suhdannekriiseihin. Nyt näitä joustoja ja leikkauksia halutaan tehdä lisää ja juuri siten, että joustava osapuoli on jälleen kerran suomalainen palkansaaaja tai työtä vailla oleva henkilö.

Ansiopäivärahan alentaminen 20 prosenttia 40 päivän jälkeen ja uudestaan 25 prosenttia 170 päivän kohdalla on kohtuuton etuuden heikennys, jonka jälkeen ansiosidonnainen ei juurikaan eroa yleisestä työttömyysturvasta. Melkoista saksimista tämä toiminta. Enkä muuten näe ministeri Purra vastailemassa tässä salissa saksimisistaan, vaikka häntä tänne on useasti pyydetty. [Vasemmalta: Ei näy!]

Lisäksi työssäoloehdon toteutuminen vaikeutuu estämällä palkkatuetun työn työssäoloehdon kerryttämisen ja pidentämällä vaadittua työskentelyaikaa. Työssäoloehdon muutosten myötä ansiopäivärahan saajien arvioidaan vähenevän 17 prosentilla. Yhä useammalla työuransa aloittavalla sekä osa-aikaista kausityötä tai muuta lyhytkestoista työtä tekevällä olisi vaikeampi päästä ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle. Eli yhä useammalle tulee eteen tilanne, että on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta, pärjätä arjessa ja joudutaan tällöin turvautumaan viimeiseen oljenkorteen eli toimeentulotukeen.

Suunniteltu muutos myös eriarvoistaa suomalaisia työmarkkinoita entisestään. Euroisaminen osuu pienipalkkaisille keikka- ja osa-aikatyöntekijöille. Näihin ihmisiin iskevät myös sosiaaliturvan suojaosien heikentämiset.

Pääministeri Orpo on sanonut, että kenenkään ei tarvitse kokea kohtuuttomia. Me selvästi tulkitsemme sanaa ”kohtuuton” hyvin eri tavalla. Hallituspuolueiden keskuudesta on usein kuultu, että on aivan pakko leikata. Tämä pakko ilmeisesti on pakottanut myös siihen, että nämä asiat runnetaan yksipuolisesti läpi sanelemalla. Tässä yhteydessä on hyvä ottaa esille myös se tosiseikka, että Suomessa on työelämään saatu vuosien saatossa paljon erilaisia joustoja neuvottelemalla. On tosiaan kuulemma pakko leikata. Oliko aivan pakko antaa myös verohelpotuksia hyväosaisille? Enemmänkin tämä on ideologinen arvovalinta.

Haluan vielä muistuttaa, että Suomen vahvuus on se, että kaikista pidetään huolta, ja nyt näiden leikkauksien ja porrastuksien jälkeen yhä useampi jää vaille huolenpitoa. Jotenkin tuntuu, että tätä esitystä puolustavat ovat irtautuneet suomalaisten arjesta, ja tätä tukee hyvin se, mitä eilenkin kuulumme, että 300 euroa on pieni raha. Käsittämätöntä puhetta tällainen. Aika harva on oikeasti ideologisesti työtön, vaan useimmat työnhakijat pyrkivät saamaan työtä. Työttömyyteen voivat johtaa useat eri syyt, ja niitä on myös tässä keskustelussa hyvin tuotu täältä vasemmalta puolelta esiin. Mitä ajattelee asiayhteydestä käydyis-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

tä keskusteluista sellainen henkilö, jolla on alentunut työkyky, vaikka jokin synnynnäinen vamma, ja joka ei saa yrityksistään huolimatta palkkatyötä? Mitä tällaiset henkilöt tästä ajattelevat?

Muistelen vielä tähän puheen loppuun, miten edustaja Suhonen otti eilen illalla puheensa ansiokkaasti esille vammaisten henkilöiden työllistymisen haasteet. Oli erittäin hienoa kuulla, että myös tätä näkökantaa tuodaan salissa esille. Kyse on arvoista, ja edustaja Suhonen selvästi osoitti puheessaan omansa ottamalla vammaisten ihmisten huolet esille. [Vasemmalta: Vammaispalvelulaki!] Minun on myös helppoa yhtyä senkaltaisiin arvoihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.25 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kertaus on opintojen äiti, niinhän sitä sanotaan. Tämän hallituksen esityksen keskeisimmät ongelmat ovat seuraavat: 1) Hallituksen aikoma työttömyysturvan leikkaus on täysin kohtuuton työttömille ja romuttaa heidän toimeentulonsa. 2) Tämä leikkaus ajoittuu laskevassa työllisyystilanteessa väärään aikaan, kun todelliset työllistymismahdollisuudet ovat heikot ja puuttuvat kokonaan. 3) Hallitus ei vastaa todellisiin työllistämisen esteisiin — osaamiseen, kohtaanto-ongelmaan — ja tässä nousevassa työttömyystilanteessa kaiken lisäksi laskee työllistämismäärärahoja tälle vuodelle. 4) Vain leikkauksilla hoidetaan työllisyyttä ja lasketaan ansioturvan tasoa, ja lisäksi vaikeutetaan lisää sille pääsyä. Muut toimet puuttuvat. 5) Liian suuret ja monet porrastukset kohdistuvat työttömyysjaksoissa väärin ajankohtiin, ja niissä ei ole mukana yhtään kannustavia elementtejä. — Tässä viisi keskeistä syytä.

Toimeentulo- ja talousvaikutukset ovat isoja ihmisille, joille tämä tulee vastaan entisten lisäksi, esimerkiksi perheellisille tulevat lapsikorotusten poistot näitten leikkausten lisäksi. Työttömien pärjääminen on jokaisesta eurosta kiinni, ja puhutaan vähintään 300—700 euron leikkauksista kuukaudessa, luvut näkyvät hallituksen esityksen taulukoissa selkeästi. Viime vuonna hallituksen läpi ajamat muutokset ja nämä leikkaukset yhteensä romuttavat ansioturvan tason ja vaikeuttavat ansioturvalle pääsyä.

Valtaosalle tämä Orpon hallituksen esitys tarkoittaa vain leikkausta turvaan, koska työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen määrän ero on valtava. Tällä hetkellä on 291 000 työnhakijaa ja 66 000 avointa työpaikkaa. Eli jokaista avointa työpaikkaa kohti on 4,5 hakijaa. Tämä tarkoittaa siis suoraa leikkausta näille, jotka eivät työllisty.

Valitettavasti hallituksen työllistämisen keinovalikoima on rakennettu vain leikkausten varaan ja todellisen työllistymisen lisäämiseen kasvun osalta keinoja ei juuri ole. Kaikki todelliset panostukset työllistämiseen ja työllistämisen esteisiin loistavat poissaolollaan, ne puuttuvat. Leikkaukset ovat siis hallituksen työllistämistoimien ytimessä. Niitä mainostetaan hopealuotina työllistämistoimissa. En olisi niin ylpeä työttömyysturvan leikkauksien käyttämisestä työllistämiskeinona, kun muita työllistämistoimia ei juuri löydy. Hallitus pitää syyllisenä pelkästään työttömiä, pienituloisia ja palkansaaajia.

Työllistämisen todellisiin esteisiin olisi nyt panostettava. Osaaminen, työn ja työnteon maantieteellinen kohtaanto-ongelma, tämäntyyppiset asiat ovat keskiössä. Muutto tai vuokra-asunnon hankkiminen toiselta paikkakunnalta, jos työ on siellä, matkavähennysten pieneneminen — miksi juuri nyt, kun työn perässä pitäisi liikkua?

Työttömien terveystilanne on akuutti ongelma. Meillä pitäisi olla parempi tieto työttömien todellisesta tilanteesta. 300 000 ihmistä työnhakijana, heidän osaamisensa parempi läpikäynti, jotta tiedettäisiin, mitä heillä on tarjolla, jotta he voisivat työllistyä osaamista

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

vastaaviin töihin ja työnvälitys kohdistuisi oikein, oikeaan aikaan ja polku työelämään olisi helpompaa. Turvan leikkaus ei tähän auta. Myös säännölliset terveystarkastukset pitäisi saada aikaiseksi työttömille. Työllistymisen kannustinongelmien laskemista esimerkiksi perheellisille olisi varhaiskasvatusmaksujen tasoon vaikuttaminen. Se helpottaisi työllistymiskynnystä.

Tähän taloudelliseen tilanteeseen myös vastaanottokyky työnantajalla on erittäin huono, koska työpaikkoja ei ole paljon tarjolla. Erityisesti ikääntyvät ja osatyökykyiset tästä kärsivät erityisen paljon, heillä on käytännössä olematon työllistymismahdollisuus. Siksi leikkaukset tähän ajankohtaan, kun työttömyys kasvaa, ovat väärin, ja tässä mielessä niiden ajoitusta pitäisi miettiä kokonaan uudestaan.

Arvoisa rouva puhemies! Porrastuksesta on täällä paljon puhuttu. Porrastuksen osalta voin sanoa, kun sen arvioidaan tuottavan 12 800 työpaikkaa, työllistämisaikutus on niin iso — silti tutkimustieto on aika ristiriitainen, ja se näyttää kumpaankin suuntaan työllistämistekijänä — että se näyttäytyy tässä pelkkänä säästötoimenpiteenä. Myöskään hallituksen porrastus ei toimi oikeassa kohtaa, 40 ja 170 päivää, ja niistä puuttuu kannustava elementti. Pitäisi miettiä, jos porrastusta haetaan, pitäisikö porrastukseen olla työttömällä joku vaikutus, että jos lähtee johonkin aktiivitoimeen ja työllistymistä edistävään toimeen, sillä estäisi tämän portaan tulon, jolloin saataisiin osaamista kartoitettua ja näin pois päin. Tämä on yksi keino, jota pitäisi käyttää. Toinen on se, että useimmat työllistyvät ensimmäisten kuukausien aikana, ei tarvita portaita siihen tilanteeseen.

Jos sitten portaita yleensä tehdään, niin siinä pitäisi olla nämä kannustavat elementit mukana ja pitäisi olla pelkästään yksi jossain sadan päivän kohdalla, jos sitä ajatellaan. Se olisi samaan aikaan kuin kuntien rahoitus, ensimmäinen porras, kummaltakin puolelta olisi tekijä. Mutta tässä pitäisi olla kannustava elementti, ja tämä on tästä kokonaan poissa. Nyt vain rankaistaan työttömiä ja yritetään sillä tavalla tehdä heistä työllisiä.

Ja muistetaan ne alkuperäiset luvut: 291 000 työnhakijaa ja 66 000 avointa työpaikkaa. Tämä on leikkaus, ei aktivointitoimi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

15.32 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Puhuimme eilen monta tuntia tästä hallituksen esityksestä. Syy keskustelun pituuteen löytyy esitykseen liittyvistä perustavanlaatuisista ongelmista ja haasteista, mutta myös tästä hallituksen kokonaispaketista. Perusviestimme täältä salin vasemmasta reunasta oli, että tässä luodaan nyt lisää ongelmia niiden korjaamisen sijaan. Iso ongelma esityksessä on se, että esitys ei vastaa millään tavalla työllistymisen monisyisiin esteisiin, vaan pyrkii kannustamaan työttömiä heitä köyhdyttämällä. Ja kun tämä toimintatapa asetetaan vielä vallitsevaan nykysuhdanteeseen, niin kyllä tämä valittu polku kohtuuttomalta tuntuu.

Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että työmarkkinat ovat olleet jo pitkään muutoksessa ja murroksessa. Tämä aiheuttaa tietysti tarpeen tarkastella koko sosiaaliturvan rakennetta. Vahvat, relationaaliset työsuhteet ovat vähentyneet, ja tilalle on tullut repaleisempia työsuhteita, joiden varaan on vaikea laskea. Työelämän huono ennakoitavuus aiheuttaa epävarmuutta, siksi siihen vastaaminen lisäämällä epävarmuutta entisestään ja vähentämällä turvaa on tuhoon tuomittu tie.

Valtiovarainministeri Riikka Purra totesi ennen vaaleja, että perussuomalaisille käy esimerkiksi ansiosidonnaisen porrastaminen, kunhan se tehdään hyvässä ja koordinoidussa

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

yhteistyössä eri työmarkkinaosapuolien kanssa. Samassa artikkelissa ministeri jatkoi vielä sen verran, että porrastus voidaan tehdä niin, ettei kokonaisuusmäärä välttämättä laske. Nuo puheet näyttäytyvät nyt hieman oudossa valossa, kun tämä esitys tänne saliin saapui.

Jos ensimmäisenä tikun nokkaan nostaa vaikka tämän 20 prosentin leikkauksen ansioturvaan jo 40 työttömyyspäivän jälkeen, niin on pakko kysyä, mihin tämä oikein perustuu. Monessa esitykseen annetussa lausunnossa tätä hatusta vedettyä porrastusta pidettiin täysin kohtuuttomana aikana työllistyä uudelleen, lähinnä työttömien kiusaamisena. Ja mitä tulee kokonaisuuden määrään, painoarvoa on laitettava valtiovarainministerin lausunnossa sanaan ”välttämättä”, sillä tällä ja muilla esityksillä pidetään huoli siitä, että kokonaisuusmäärä kyllä laskee ja hyvinkin dramaattisesti. Kun samaan talouteen osuu vaikka lapsikorotuksen poisto ja tämä ansioturvan porrastus, lähtee 1 700 euron työttömyysetuudesta 33 prosenttia eli 565 euroa pois — ja tämä siis kaksilapsiselta perheeltä. Kääntää tätä tosiasiaa mihin suuntaan tahansa, kannustamisen sijaan tässä luodaan kyllä toivottomuutta. Näiden rikottujen vaalilupauksen jälkeen on pakko kysyä, miten tässä nyt näin pääsi käymään ja unohtuiko se yhteistyön tekeminen siellä esityksen taustalla.

Arvoisa rouva puhemies! ”Työ on parasta sosiaaliturvaa” -lausahdus kaikui eilen täällä salissa, ja kuten eilen totesin, työllisyyden kasvattaminen on yhteinen asia ja tavoite tässä salissa. Siksi onkin nyt ihmeteltävä tässä pöytätyössä sitä, miksi hallitus leikkaa myös työtä tekevilta suomalaisilta. Miksi kaikenlainen työ ja sen tekemisen muodot eivät ole yhtä arvokkaita? Räikein esimerkki löytyy osa-aikatyön kohdalta, jonka tekemisen kannusteita leikataan. Toisilla aloilla osa-aikatyö on enemmänkin sääntö kuin poikkeus. 100 000 suomalaista tekee vastentahtoisesti osa-aikatyötä, moni muu siksi, ettei työkyky tai arjen tilanne mahdollista muuta. Toisaalta osa-aikatyöhön linkittyy vahvasti tämä työmarkkinoiden rakenteen muutos, eikä se muutu muuksi, vaikka kuinka näiltä ihmisiltä leikattaisiin. Toivottavasti tähän osa-aika- ja kokoaikatyön väliseen haasteeseen löytyykin hallituksen suunnalta joku rakentava aloite tai esitys, joka huomioi ne moninaiset syyt, jotka tämän kehityksen taustalla ovat, sekä osa-aikatyön yhteiskunnallisen merkityksen. Kyllä työtä tehdään, jos sitä vain on tarjolla.

Annan nyt tähän vielä ääriesimerkin, osa-aikatyötä tekevän lapsiperheen vanhemman, jonka tuloista voi lähteä 715 euroa hallituksen toimien seurauksena. Kun ynnätään lapsikorotuksen poisto, suojaosat sekä sitten tämä ansiosidonnaisen porrastus yhteen: 715 euroa. [Johanna Ojala-Niemelä: Asumistuki sitten vielä!] — Asumistuki tulee sitten, on tulossa siihen. Voin kertoa, että tällaisessa perheessä päivämäärä 1.4. on laitettu kyllä muistiin. Silloin nämä monet hallituksen leikkauksista astuvat voimaan, kuten asumistuki. Tämä päivä symboloi samalla näitä petettyjä vaalilupauksia.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä sanoa sen, että me menemme yhteiskuntana täysin väärään suuntaan, jos luomme tietynlaisen pudotuspelin, jossa yhteiskuntakelpoisuus edellyttää työmarkkinakelpoisuutta. Lainaankin tähän loppuun sitaatin SOSTE ry:ltä, jossa lausutaan yleisesti tästä hallituksen politiikasta: ”Siinäkin tapauksessa, että jokainen hallituksen tavoittelemista työllisyysvaikutuksista toteutuu, valtiovarainministeriö arvioi kolmen köyhimmän tulokymmenyksen menettävän käytettävissä olevia tulojaan ja kuuden rikkaimman kymmenyksen tulojen kasvavan. Tämä tarkoittaa, että hallituksen työllisyyspolitiikka ei vähennä vaan lisää köyhyyttä Suomessa.”

Tämä ei ole suomalaisen hyvinvointivaltion tie. Toivonkin, että hallitus myöntää epäonistuneensa näiden leikkausten kohtuuttomien yhteisvaikutusten suhteen ja pakittaa tältä valitulta tieltä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

15.38 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys työttömyysturvan leikkauksia koskien on annettu lisätalousarviota koskevassa aikataulussa. Se kertoo ensinnäkin jo omalta osaltaan hallituksen asenteesta eli siitä, että nyt on jälleen kiire. Lisätalousarviot tulevat ja menevät vuoden aikana, mutta erityisesti juuri tähän lisätalousarvioon on tarkoituksena esittää työttömyysturvamenoihin kohdistuvia muutoksia, jotta ne saataisiin 1.9. mukaan tähän kokonaisuuteen. On pakko todeta, että tällä tavalla runnottuna vuoden 2024 talousarvion lisätalousarvioon kohdistuvat muutokset johtavat siihen, että jälleen on eduskunnassa kiire tätäkin esitystä käsitellä.

Arvoisa puhemies! Kiire on ollut myös koko syksyn. On ollut kiire tehdä päätöksiä nopealla tahdilla sen paremmin valmistelematta, sen paremmin näitä esityksiä kuulemismenettelyllä parantamatta, ja myöskin eduskunnassa on ollut kiire, kunhan nyt nopeasti on ehditty saamaan säästöjä aikaan. Työttömyysturvan leikkaukset, jotka tänään ovat käsittelyssä, eivät ole osa ensimmäistä ja viimeistä vetoa, vaan tässä on kysymys jo toista kertaa työttömyysturvaan tulevista muutoksista. Työttömyysturvan indeksitarkastukset on jäädytetty neljäksi vuodeksi 1.1.24 alkaen. Siihen päälle tehtiin työttömyysturvaan isoja muutoksia nimenomaan niin, että poistettiin lapsikorotukset 1.4. alkaen. Ollaan myöskin eduskunnassa tehty muutoksia nimenomaan myöskin sovelletun työttömyysturvan suojaosan poiston merkeissä 1.4. alkaen, ja työssääoloa on muutettu 2.9.24 alkaen. Tässä kokouksessa jälleen uutta esitystä piisaa. Minun kysymykseni onkin tänään eduskunnalle: Kuinka paljon on liikaa? Onko tässä kokonaisuudessa jo liikaa se, että jälleen kerran on tarvetta työttömyysturvaa leikata?

Arvoisa puhemies! Näyttääkin siltä, että on kysymys varsin ideologisesta lähestymistavasta. Hallitusohjelmaneuvoittelussa selvisi jo, että sekä kokoomus, RKP että myös kristillisdemokraatit ovat saaneet nyt nimenomaan pitkäaikaisen poliittisen ideologisesti ajettun mallinsa läpi, koska työttömyysturva saataisiin kerrankin tässä hallituksessa porrastettua. Ja sitä saadaan, mitä on nyt tilattu. Valitettava tosiasia on se, että olemme tilanteessa, jossa hallitus esittää näiden aikaisempien säästöjen päälle lisäsäästöjä, joiden yhteenlasketuja vaikutuksia ei ole ikävä kyllä jälleen kerran selvitetty. Kysynkin: Miten voi olla mahdollista, että samasta oikeuskanslerin koneesta valtioneuvostossa saa toistamiseen tuotua läpi esityksen, jonka kokonaisvaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin ei ole selvitetty? Miksi meidän pitää käyttää kaikkea sitä materiaalia, joka yhteiskunnassa on tuotettu? Miksi hallitus itse ei selvitä näiden esitysten vaikutuksia?

Esimerkiksi Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö esitti näiden esitysten vaikutuksia joilakin luvuin. Otan muutaman esimerkin. Mikä on liikaa?

Puheenjohtaja Purra perussuomalaisista totesi, että kyllä tämä porrastus työttömyysturvaan käy, ja se me tiedettiin ennen vaaleja. Mutta yllätyksenä tuli se, että Purra todella totesi, että emme ole valmiita puolittamaan ansiosidonnaista turvaa — siis: ”Emme ole valmiita puolittamaan ansiosidonnaista turvaa, olemme valmiita porrastamaan sen, mutta kuitenkin niin, että kokonaisuusmäärä ei merkittävästi laskisi.” Ja nyt kun me peilaamme tätä puheenjohtaja Purran, nykyisen valtiovarainministeri Purran, sanomaa, on pakko teiltä kysyä: mikä on liikaa? Tässä äsken annettiin ohjeistukseksi, ettei kokonaisuusmäärää voisi juurikaan laskea ja puolet ansioturvan heikennyksestä olisi aivan varmasti liikaa.

No nyt kun luettelen teille näitä esimerkkejä, niin voidaan jokainen miettiä, mikä on liikaa. Jos ihminen tienaa 2 500 euroa ja joutuu työttömäksi ja hänellä on kaksi lasta, hänen

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

yhteenlasketut lapsikorotuksen menetykset sekä tällä hetkellä käsittelyssä oleva työttömyysturvan porrastusmalli niin ensimmäisen kuin toisen portaan leikkausten jälkeen johtavat siihen, että hänen palkastaan lasketusta työttömyysturvasta lähtisi 33 prosenttia. Onko tämä liikaa teidän mielestänne vai sittenkin vielä liian vähän? Kysymys on 565 euron summasta. [Li Andersson: Yli 500 euroa!] — Kyllä. Tuntuuko tämä missään?

Toinen esimerkki: kun ihminen tienaa 2 000 euroa ja joutuu työttömäksi ja hänellä on kolme lasta, niin kun otetaan huomioon lapsikorotusten poisto hänen osaltaan ja kun otetaan huomioon tämän käsittelyssä olevan ehdotuksen ensimmäinen ja toinen porras, häneltä leikataan 37 prosenttia työttömyysturvasta, käytännössä 564 euroa. Onko se paljon vai vähän? Minusta se on kohtuutonta.

En tiedä, kestätttekö lisää esimerkkejä. Otetaan suurempituloinen ihminen, palkka 3 000 euroa, ei lapsia. Käytännössä hänenkin työttömyysturvansa, jos hän joutuisi työttömäksi, leikkaantuisi 25 prosentilla, kuten tämä esitys minimissään toteaa, eli sekin olisi tuosta palkasta 435 euroa. Minä pidän näitä summia hävyttömän suurina.

Sitten otetaan tämä erittäin raaka esimerkki. Kun otetaan huomioon jo ennen joulua tehdyt muutokset työttömyysturvaan osa-aikatyön kannustimien heikentymisenä ja otetaan myöskin huomioon se, että tällä henkilöllä voisi olla vaikka kaksi lasta, niin lapsikorotusten ja suojaosan poiston myötä sekä tänään käsittelyssä olevan esityksen myötä tällaisella ihmisellä, jonka palkka on 2 500, hänellä on kaksi lasta ja hän on ollut osa-aikatyössä, todellinen lopputulos on se, että tämä hallitus esittää eduskuntaan aivan pakkana, että 715 euroa voidaan leikata. 715 euroa eli 53 prosenttia voitaisiin leikata, ja me pidetään tätä kylä täysin kohtuuttomana.

Täällä varapuheenjohtaja sosiaali- ja terveysvaliokunnasta [Puhemies koputtaa] totesi lähetekeskustelun debatissa, että nämä ovat kuitenkin vielä aika pieniä summia. Minä olen kyllä siitä täysin eri mieltä. Se minimi oli siis 330 euroa, ja juuri äsken täällä totesin, että osa-aikatyötä tekevältä kahden lapsen vanhemmalta 2 500 euron tuloilla leikataan 715 euroa ja 53 prosenttia työttömyysturvasta. Tämä on minun mielestäni todella räävitöntä ja röyhkeää. [Mia Laiho: Kannustaa ottamaan työtä vastaan! — Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.46 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Eilen keskustelimme paljonkin tästä hallituksen esityksestä leikata näin merkittävästi työttömyysturvaa, ja tänään tosiaan jatketaan. Vähän ehkä harmikseni täytyy todeta, että täällä ei ole valtiovarainministeri Purra paikalla, vaikka me olemme häntä monesti toivoneet vastaamaan meidän kysymyksiimme. Lisäksi täytyy todistaa taas tätä, että myös hallituspuolueiden edustajat ovat olleet paikalla hyvin vähälukuisesti, ja käytännössä kokoomus on ollut hiljaa, ja perussuomalaiset ovat olleet takuumiehenä tälle leikkaukselle. [Johanna Ojala-Niemelän välihuuto — Mia Laihon välihuuto]

Se on totta, että me odotimme erittäin malttamattomana edustaja Piisisen puheenvuoropyyntöä, että olisimme kuulleet perusteluja tälle esitykselle, mutta valitettavasti veditte tämän puheenvuoron pois. Mutta toivoisimme edelleen, että tulisitte tänne pönttöön myös kertomaan näitä teidän leikkausten perusteluja ja myös kommentoimaan näitä vaikutuksia, joita me olemme täällä ahkerasti tuoneet esille.

Vielä haluan nostaa sen, että toivoisin nyt myös perussuomalaisten pitävän näitä puheenvuoroja ja perustelevan tätä esitystä, koska kuten eilen luimme teidän eduskuntaryh-

män jäsenten vaalikonevastauksia, niin valtaosa vastusti työttömyysturvan heikennyksiä ennen vaaleja, ja nyt vaalien jälkeen te teette historian ehkä suurimmat sosiaaliturvaleikkaukset pienituloisille suomalaisille ja myös tähän työttömyysturvaan. [Anne Rintamäen välihuuto] Tässä ehdottomasti kaipaisi lisää perusteluja tälle.

Ehkä vielä ongelmallisemmaksi tämän tekee — jos miettii työntekijöiden näkökulmaa — se, että teidän politiikallanne te lisäätte työelämän epävarmuutta. Jokainen meistä tietää, mikä tilanne täällä hetkellä on työmarkkinoilla: lakkotilanne, jossa työntekijät puolustavat oikeuksiaan ja jossa te rajaatte oikeutta lakkoilla, te heikennätte irtisanomissuojaa ja takaisinottovelvollisuutta, te murennatte meidän koko kolmikantaista neuvottelujärjestelmää, ja samaan aikaan täällä eduskunnassa te myös heikennätte työttömyysturvaa näiden ihmisten kohdalla, jotka joutuvat työttömäksi. Mielestäni tämä kahden kärjen taktiikka tekee tästä erittäin häikäilemätöntä, ja vaadittaisiin täällä nyt vastauksia etenkin Purralta.

Syksyllä me kävimme täällä ison keskustelun näistä sosiaaliturvaleikkauksista. Te jäädytitte kaikki indeksit koko vaalikaudeksi, eli Kela-sidonaiset indeksit eivät tule nousemaan koko vaalikautena. Te leikkasitte toimeentulotukea ja teitte sinne muutoksia, jotka heikentävät ihmisten kaikista viimesijaisinta toimeentuloa. Te poistitte suojaosat, mikä heikentää osa-aikatyön kannattavuutta. Te poistitte tästä työttömyysturvasta, jota me tänään käsittelemme, lapsikorotukset, mikä heikentää ja lisää lapsiperheköyhyyttä huomattavasti. Tässä näkökulmassa ja tässä koko syksyn keskustelussa on äärimmäisen surullista, että nyt me olemme taas täällä puhujapöntössä puolustamassa näitä samoja pienituloisia ihmisiä, joilta te olette jo monella tavalla leikanneet ja nyt te leikkaatte jälleen enemmän.

Kuten täällä on puhuttu, tämä työttömyysturvan porrastaminen kohdistuu kaikista eniten pitkäaikaistyöttömiin, jotka eivät löydä töitä. Luin esimerkiksi Johannan maakunnasta, Lapista, monia lausuntopalautteita tähän: olet jo ikääntynyt, on pitkät välimatkat ja muuta, sinä et löydä työtä, vaikka kuinka haluaisit, ja se ei ole työttömän syy. Mutta kun aikaa menee, jo kaksi kuukautta, niin sitten jo leikataan isolla kädellä. Toisaalta osa-aikatyöntekijät kärsivät tästä, he, jotka jo tekevät pienipalkkaista työtä. Saattaa olla, että he haluaisivat tehdä täysiaikaisia töitä, tai sitten he eivät pysty, jos heillä on erilaista hoivavastuuta ja muuta. He joutuvat turvautumaan palkan lisäksi yhteiskunnan tukiin, että he tulevat toimeen jollain tavalla ja hyvin pienellä siinäkin tilanteessa. Kun näiltä ihmisiltä tehdään nämä leikkaukset yhteen laskien ja kun aikaa on mennyt muutamia kuukausia, niin puhutaan jopa puolesta leikkauksesta omaan toimeentuloon. Tässä oli enimmillään, oliko se, 51 prosenttia, mitä tässäkin tuli, ja tätä kun pohtii, edustaja Laiho, nyt kun olette täällä salissa, niin eilen totesitte tässä salissa, että tämä leikkaushan on suhteellisen pieni — suhteellisen pieni. Kysyisin teiltä: jos teiltä eduskunta veisi 51 prosenttia palkastanne kuukaudessa, niin miten te sen kokisitte? Ja täytyy myös huomioida se, että suhteessa teillä on hyvin iso palkka verrattuna näihin pienituloisiin, jotka tarvitsevat jokaisen euron. Kun heiltä leikataan jo prosentuaalisesti näin merkittäviä määriä niistä tuloista, jotka ovat nyt jo ahtaalla, niin se on täysin kohtuutonta.

Tästä näkökulmasta toivoisin, että te myös kannatte vastuuta ja te myös kerrotte, miten nämä ihmiset tulevat jatkossa toimeen ja minkälaista politiikkaa te aiotte tehdä tulevaisuudessa, koska tämä tulee varmasti lisäämään — niin tässä teidän esityksessännekin on todettu — toimeentulotukimenoja mutta myös muita sosiaalisia ongelmia, joita täällä esimerkiksi edustaja Lindén on ansiokkaasti tuonut esille ja joita tammoinen köyhyys ja eriarvoisuus ja muu lisäävät. Toivoisin, että pitäisitte puheenvuoroja ja avaisitte myös näitä taustoja meille.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Pidämme äärettömän surullisena, että hallitus kohdistaa jälleen kerran kaikki isoimmat leikkauksensa pienituloisiin suomalaisiin ja oikeastaan samoihin ihmisiin. Oikeastaan vähän kauhullakin odotamme tätä kehysriihipäätöstä, kun te tuotte lisämiljardileikkaukset. Nyt vetoan teihin jokaiseen, etenkin perussuomalaisiin, että kun teidän Purran johtama oikeistohallitus nyt valmistelee tätä esitystä, niin jättäkää jo pienituloiset suomalaiset rauhaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

15.54 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaiseen sosiaaliturvaan kuuluu periaate avun saamisesta, jos toimeentulotuki tai toimeentulo heikkenee. Turvaa on oltava saatavilla esimerkiksi tapauksissa, joissa vanhuuden, työkyvyttömyyden, sairauden, työttömyyden, lapsen saannin, huoltajan menetyksen, kuntoutuksen tai opiskelun vuoksi tulotaso on turvattava. Järjestelmä on rakennettu vuosien saatossa, ja sen vuoksi sitä on varmasti hyvä tarkastella ja uudistaa.

SDP on ehdottanut omaa yleisturvamallia, joka on hyvä pohja sosiaaliturvajärjestelmän uudistamiselle. Vastikkeellisuus on aina ollut osa suomalaista järjestelmää, ja sellaisena sen on mielestäni pysyttäväkin. Jokainen osallistuu järjestelmän ylläpitämiseen kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan esimerkiksi hakemalla töitä, opiskelemalla tai täydennyskouluttautumalla. Tämä hallitus kuitenkin nyt leikkaa kaiken tämän vastikkeellisuuden mahdollistamisen siinä, että omaa turvaa voisi jollain tavoin reilusti edes yrittää saada.

Palkansaaajan näkökulmasta taas suurin uhka on kuitenkin se, että leikkaukset kohdistuvat ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Oikeistolla ja työnantajapuolella on kova halu murentaa koko järjestelmää ja vapauttaa se kaikille. Lisäksi tukea halutaan porrastaa, vaikka porrastamalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa tulee siitä väistämättä myös leikkaus ansiosidonnaiseen. Mikäli ansiosidonnainen otettaisiin käyttöön kaikille, se olisi kallis ratkaisu, ja sitäkin jossain vaiheessa hallituspuolueista on vilauteltu. Oikeistohallitus pitää huolen siitä, että valtion taloutta on tasapainotettava, mutta tässä kohden ollaan valmiita heikentämään julkista taloutta. Arvioiden mukaan ansiosidonnaisen laajentaminen kaikille maksaisi satoja miljoonia euroja. Kun tästä taloudesta nyt puhutaan, niin onhan se aivan käsittämätöntä, että taloutta pitäisi tasapainottaa vain ja ainoastaan heidän, joilla jo muutenkin vähemmän on.

Heikennys sosiaaliturvaan on Orpon hallitusohjelmassa esitetty ensimmäisen sairauslomapäivän palkattomuutena, muun muassa — sosiaaliturvan, johon kuuluu myös sairausajan toimeentulon turvaaminen. Murtaminen alkoi siis saman tien, ja aloitetaan sairaana työskenteleminen. Eikö globaali pandemia opettanut teille mitään sairaana työskentelemisestä? Onko tämä myös keskustelun avaus työnantajan luottamuksesta työntekijää kohtaan esimerkiksi etätyön osalta? Ei, Orpon hallitus ei ole oppinut, ei yhtään mitään. Sen sijaan se ajaa suomalaista yhteiskuntaa 100 vuotta ajassa taaksepäin ja yrittää vielä näitä taantumuksen tuulia perustella uudistuksena, jossa sakset heiluvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.57 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Täällä on eilen ja tänään tuotu osuvasti esille, mitä nämä leikkaukset ja nimenomaan myös niiden yhteisvaikutukset tarkoittavat pienituloisten ihmisten arjessa. Tätä perusteellista keskusteluahan käytiin jo myös

näiden muiden leikkausesitysten osalta viime syksynä. Mutta kyllä on pakko sanoa, että tuntuu kyllä todella pahalta, että kun edustaja Kiuru täällä luetteli, mitä nämä leikkaukset ja niiden yhteisvaikutukset voivat pahimmillaan tarkoittaa perheen näkökulmasta, jossa vanhempi tienaa 2 500 euroa, että se leikkaus voisi pahimmillaan olla 53 prosenttia eli noin 715 euroa kuussa, niin kokoomuksen edustaja Laiho ei sitten parempaa keksi kuin huutaa välihuudon ”kannustan ottamaan työtä vastaan”. [Li Andersson: Lakkautetaan koko sosiaaliturva sitten! — Matias Mäkysen välihuuto] Tämä tilanteessa, jossa sama edustaja, kokoomuksen sosiaaliturvan ykköstykki, täällä eilen sanoi, että tämä 300 euron leikkaus on pieni summa. Kun sama edustaja myös totesi viime syksynä, että vapaita, halpoja vuokrasuntoja on kymmenentuhatta saatavilla sieltä Etuovi.comista, [Krista Kiuru: No se ei osunut kyllä lankulle!] niin ihmetyttää, kuinka kaukana voi pienituloisten arjesta olla. Mutta niinhän se toisaalta on, että mitä kauempana on, sitä helpompaa on sitten viedä läpi näitä massiivisia heikennyksiä. Mutta jonkinlaista ihmisarvon kunnioitusta toivoisi sentään täällä keskusteluissa eduskunnassa ja edes sitä, että otettaisiin selvää asioista.

Ehkä espoolaisen kansanedustajan näkökulmasta mietityttää myös se, miten hän voi puolustaa näitä leikkauksia, kun nämä vaikuttavat suoraan myös esimerkiksi pääkaupunkiseudun elinvoimaan, siihen, saadaanko me tarvittavaa työvoimaa tänne. Kyse on esimerkiksi kaupungin työntekijöistä, jotka tekevät äärettömän tärkeää työtä varhaiskasvatuksessa, koulutuksessa ja sote-sektorilla.

Mutta, arvoisa puhemies, näinhän se on, että Orpon hallitus pyrkii murskaamaan hyvinvointivaltion turvaverkon aivan täysin, ja se tehdään nyt monesta eri suunnasta. Nyt vuorossa ovat he, joilla on vaikeuksia työllistyä uudelleen nopeasti. Olen itse miettinyt, viedäänkö tässä tarkoituksella läpi niin massiiviset heikennykset, että niitä sitten mikään hallitus tämän jälkeen hädin tuskin pystyy korjaamaan, eli saadaan todellista tuhoa aikaiseksi. Toisiaan seuraavat, päällekkäin kasaantuvat leikkaukset ovat niin suuri massa, että sen painon alle jää valtava määrä ihmisiä.

Edustaja Laiho, Suomi on täynnä paikkakuntia, joissa uutta työpaikkaa ei niin vain löydy. Suomessa on paljon ihmisiä, joiden työkyky on kärsinyt väliaikaisesti tai lopullisesti. Ihmisten elämään tulee tilanteita, joita ei ole voinut ennakoida ja joista selviäminen ei ole vain itsestä kiinni. Elämää ei ole aina mahdollista järjestää taloudellisen hyötysuhteen perusteella, vaan työllistyminen riippuu myös työpaikkojen saatavuudesta, omasta työkyvystä ja mahdollisuuksista kehittää osaamista.

Esimerkiksi tämä nyt käsittelyssä oleva työttömyysturvan porrastaminen osuu moniin sellaisiin, jotka jo kärsivät aiemmin päätetyistä leikkauksista. Taas kuritetaan niitä, joilla jo valmiiksi menee syystä tai toisesta huonosti ja työllistyminen on vaikeaa. Keskimääräistä ansiopäivärahaa saavan etuutta leikataan kahden kuukauden työttömyyden jälkeen yli 300 eurolla. Jos palkka on ollut pieni, ansioturva putoaa nopeasti lähelle työmarkkinatukea. Tämän päälle vielä lapsikorotuksen ja 300 euron suojaosan poisto sekä toinen porrastus kahdeksan työttömyyskuukauden jälkeen pudottavat tuloja mahdollisesti useita satoja euroja lisää. Jos kaikki ei elämässä mene niin kuin piti, täytyy tulla yhä pienemmällä toimeen. Nyt mennään erityisesti työttömyyden pitkittymisestä kärsivien sekä vaikeasti työllistyvien, ikääntyvien työttömien pusseille.

Hallituksen ajama linja ajaa kokonaisuutena satatuhatta suomalaista toimeentulotuen varaan. On aivan yksiselitteistä, että putoaminen viimesijaisen etuuden varaan syventää nopeasti ja merkittävästi kannustinloukkuja ja kaventaa mahdollisuuksia työllistyä. On järjestöntä mitata työllisyystoimien vaikuttavuutta vain sillä, miten paljon kärsimystä ne ai-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

heuttavat. Samalla vimmallalla hallitus voisi tukea mahdollisuuksia kouluttautua, palauttaa työkyky ja löytää työtä. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen.

16.03 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on ihmeteltävä, missä on valtiovarainministeri Purra. Jos on pokkaa naureskella saksien kanssa sosiaalisessa mediassa, niin täytyisi olla myös rohkeutta osallistua keskusteluun eduskunnassa, jotta kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus kuulla, mistä nyt leikataan, ketkä ovat valtiovarainministerin leikkuulaudalle joutuneet. [Anne Rintamäen välihuuto — Juho Eerolan välihuuto]

Perussuomalaisista esimerkiksi edustaja Piisinen on tässä salissa kertonut, että pienituloisia yksinhuoltajia autetaan 26 euron lapsilisäkorotuksella: 26 euroa samaan aikaan, kun 150—280 euroa leikattiin työttömyysturvan huoltajakorotuksista. [Timo Harakka: Oho!] Tietysti myös kokoomuksesta kuullaan näitä puheenvuoroja, että 200 euron leikkaus porrastuksen muodossa ei ole paljon mitään. Näin voi toki olla, jos itse on kansanedustajan tuiloilla ja täysin vieraantunut työttömien ja pienituloisten palkansaajien arjesta.

Käsitlemme täällä eiliseltä jatkuneessa keskustelussa hallituksen seuraavaa työttömyysturvan leikkausta. Tämä leikkaus on jatkoa viime syksynä tehtyihin heikennyksiin. Huoltajakorotuksen poisto, suojaosien poisto, historiallisen pitkät indeksijääditykset ja asumistuen ja toimeentulotuen leikkaukset jatkuvat nyt niin sanotulla porrastuksella, jonka myötä työttömyysturvaa leikataan 20 prosenttia kahdeksan viikon ja 25 prosenttia kahdeksan kuukauden jälkeen.

Esitys on osa Suomen työmarkkinamallin murtamista. Pohjoismainen työmarkkinamalli perustuu työmarkkinaosapuolten neuvotteluun, työsuhteturvan ja työttömyysturvan tasapainoon sekä vakuutusperusteiseen sosiaaliturvaan, joka kattaa niin työttömyyden ja vanhuusajan kuin sairaudenkin turvan. Orpon ja Purran hallitus on toteuttamassa työnantajien arvointivirheen seurauksena paradigmanmuutoksen, jossa kaikki näistä pohjoismaisen mallin osista romutetaan, ja viime syksyn ja tämän kevään esitykset ovat tämän työn viemässä konkreettisesti maaliin. Kyse on asioista, joista ennen on Suomessa sovittu yhteistyössä työmarkkinoilla, mutta nyt hallitus on tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolen, ja seuraukset näemme tämän talon ulkopuolella: vienti on seis, Suomi seisoo.

Erityisen härskiä on, että tämän kevään ensimmäisenä lakiesityksenä hallitus rajoittaa työntekijöiden lakko-oikeutta, joka on heille jo ihmisoikeussopimuksissakin turvattu oikeus osana yhdistymisvapautta. Ensin suut kiinni, sitten edut pois. Loppuhuipennuksena tälle keväälle hallitus on tuomassa vielä paikallisen sopimisen esityksen, jolla viedään pohja työehtosopimusten yleissitovuudelta ja mahdollistetaan ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö aivan uudessa laajuudessa. Ymmärtävätkö suomalaiset tai edes tätä päätöstä ajavat perussuomalaiset, että tämän uudistuksen myötä suomalaiset työntekijät ovat menettämässä niin lomarahat ja sairausajan korvaukset kuin ylityökorvauksetkin, joista työehtosopimuksissa tänään sovitaan?

Arvoisa puhemies! Suomen työmarkkinamallin murtamisen olennaisena askeleena hallitus on romuttamassa ansiosidonnaisen työttömyysturvan. Niin tästä kuin muistakin hallituksen leikkauksista eniten kärsivät pienituloiset palkansaajat. Porrastuksen myötä pienituloisten palkansaajien ansiosidonnainen turva lyhenee 40 päivään nykyisestä 400 päiväs-tä — tämä siitä huolimatta, että esimerkiksi perussuomalaisten ryhmäpuheenjohtaja Mäkelä ilmoitti viimeksi eilen tässä salissa, ettei kannata ansiosidonnaisen lyhentämistä. Ettekö

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

te siis tajua, mitä teette, vai yritättekö peitellä jälkiänne? Ansiosidonnainen lyhenee pienipalkkaisilla palkansaajilla kymmeneen prosenttiin aiemmasta.

Vieläkin karumpi tilanne on osa-aikatyötä tekevillä perheellisillä, jotka saavat pienten työtulojensa rinnalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Heidän turvastaan leikkautuu yli 700 euroa kuussa eli yli puolet heidän tämänhetkisestä etuudestaan. Samoilta henkilöiltä leikataan myös asumistukea. Onko tämä teidän mielestänne kohtuullista? Vastauksena kerrotte, että voivathan he saada toimeentulotukea. Jo viime syksyn leikkausten myötä arvioitiin 100 000 suomalaisen joutuvan toimeentulotuen piiriin. Onko siis niin, että hallituksen mielestä Suomessa työssäkäyvien on oltava toimeentulotuen piirissä? Ymmärrättekö, että toimeentulotuki on viimesijainen etuus, jolta työllistyminen ja lisätyön tekeminen on kaikista vaikeinta?

Hallitus perustelee tätä esitystä työllistymisen vahvistumisella. Siksi on huomioitava, että valtiovarainministeriökin on jo pienentänyt arviotaan työllisyysvaikutuksesta. Se on pudonnut 17 700:sta 12 800 lisätyölliseen: [Krista Kiuru: Ja sekin on väärin laskettu!] yli 5 000:n romahdus pelkästään tämän hallituksen esityksen arviossa. Jos otettaisiin huomioon vielä viime syksyn esitykset, tästä esityksestä ei jäisi jäljelle mitään. Samaan aikaan tiedämme, että työttömyyden suurimmat syyt ovat koulutuksen vanhentumisessa, ihmisten asuinpaikassa ja terveydessä, ja niille asioille te ette ole tekemässä yhtään mitään. Päinvastoin heikennätte ihmisten mahdollisuutta kouluttautua esimerkiksi lakkauttamalla aikuiskoulutustuen.

Porrastamisesta on myös oikeaa tutkimusta. Esimerkiksi Ruotsin tutkimuksen mukaan korvausten porrastaminen heikentää työllistymistä ja vakuutusturvaa. Tosiasiassa tälläkin hetkellä suomalaiset työllistyvät ansiosidonnaiselta jo alkuvaiheessa ja he, jotka eivät työllisty, kärsivät terveysongelmista ja koulutuksen vanhenemisesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työttömyysturvan porrastamisesta on huonosti laadittu. Se johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin eikä tarjoa vastausta työllistymisen esteisiin. Kyse on ideologisesta osasta Suomen työmarkkinamallin murtamista. Jos ihmisiä halutaan kannustaa, voidaan kehittää edelleen Suomessa jo varsin hyvin toimivaa soviteltua päivärahaa.

Tämä ideologinen esitys on peruttava, ja tulemme vastustamaan sitä loppuun asti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka.

16.10 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! On surullista, että hallitus ei aidosti ymmärrä, mitkä ovat työllistymisen pullonkaulat ja esteet. Tästä on työ- ja elinkeinoministeriössä paljon empiiristä tutkimusta, jota viime kaudella hyödynnettiin. Tuloksena oli koronakriisin aikana pelätyn jättityöttömyyden sijaan mittaushistorian paras työllisyysaste, Venäjän hyökkäyksen aiheuttaman talouskriisin aikana pelätyn jättityöttömyyden sijaan mittaushistorian paras työllisyysaste. Tämän hyvän perinnön Orpon—Purran hallitus sai, mutta ei täällä salissa ole kertaakaan hallituspuolueiden puheenvuoroissa esitetty kiitosta edellisen hallituksen onnistuneelle työllisyyslinjalle. No en sitä tietenkään odottanutkaan, mutta kyllä voisi olettaa, että aste nöyryyttä hallitukselta löytyisi, kun olette jo ehtineet tätä hyvää perintöänne tarvelemään. Työllisten joukko on vähentynyt 30 000 hengellä, eli 100 000 lisätyöpaikan tavoitteenne on nyt 130 000 lisätyöpaikkaa. Ja satun tietämään, että näillä keinoilla ette tuota tavoitetta saavuta.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Sen verran on vielä sanottava, että on puhdasta propagandaa, että nämä leikkaukset ovat työelämän uudistuksia. Tuo propagandatermi on mennyt täysillä läpi tiedotusvälineissä. Suorastaan loukkaavaa on väittää, että edellinen hallitus ei tehnyt työllisyyden uudistuksia. Jotain siitä ehkä tiedän, ja sanon, että viime kauden työllistämisuudistukset olivat merkittävämpiä kuin vuosikausiin, vuosikymmeniin, ja nämä kiusaamistoimet nyt. Työllisyyspalveluiden laatua ja saatavuutta parannettiin määrätietoisesti, samalla kun tehtiin lainsäädäntö työllisyyspalveluiden siirtämisestä valtiolta kuntien vastuulle. Valtava reformi ja sen päälle Työkanava Oy.

Miksi nykyinen hallitus näitä halventaa, johtuu tietysti siitä, että meidän näkökulmamme oli aidosti auttaa yksilö työelämään ja myös auttaa heitä, joille se polku on pidempi ja kuoppaisempi, että vaikkapa mielenterveyden ongelmien kanssa painivaa ihmistä ei heti tuomita sairauseläkkeelle, vaan koetetaan auttaa mukaan yhteiskuntaan. Työ- ja elinkeinoministeriössä on valtava kokemusperäinen osaaminen, ja ammattilaiset tuntevat tuon polun, jolla työelämästä syrjäytyntä väkeä ohjataan askel askeleelta eteenpäin. Ikävä kyllä tuon osaamisen ohittavat valtiovarainministeriön teoreettiset laskelmat. Näistä ekonomistien teorioista huolimatta syrjäytyvät ihmiset eivät reagoi kannustimiin, kuten laskelmat olettavat, vaan syrjäytyvät lisää. Ja nyt nämä toimet syrjäyttävät lisää väkeä ja samalla syrjäyttävät myös tuhatmäärin lapsia. Outoa kristillisten perhepolitiikkaa on luoda lasten luokkayhteiskunta.

No, mistäkö tiedetään, että syrjäytyvät eivät reagoi kannustimiin niin kuin ekonomistit tietokonesimulaatioissaan luulevat? Sitä on tutkittu, ja asia on esitetty jopa Säätytalolla hallitusneuvottelijoille. 90-luvun lopulla asumistukeen laitettiin seitsemän prosentin omavastuu, jonka piti kannustaa tuensaajia muuttamaan pienempiin ja halvempiin asuntoihin. Näin ei käynyt, vaan köyhimmat ottivat vastaan lisäleikkauksen ja kiristivät vyötä. [Krista Kiuru: Ja näin tulee tapahtumaan nytkin!] Tulos ei tietenkään arkijärjellä ajatellen ole yllätys, mutta ei kyllä valitettavasti ole yllätys sekään, että vaikka hallitus sai Säätytalolle tutkitun tiedon, se päätti leikata asumistukea ja perustella sen työllistämisellä, joka siis vaikeutuu.

Tässä porrastamisessahan on sama juttu. Tiedetään, että työttömiksi jääneistä puolet ei enää ole kortistossa kolmen kuukauden jälkeen ja puolen vuoden kuluttua määrä on noussut 70 prosenttiin. No, kun heiltä leikataan ansioturvaa, niin on mahdollista, että joka tapauksessa työllistyvät nyt sitten työllistyvät vähän nopeammin. Mutta entä se kolmasosa, joka jää roikkumaan pitkäaikaistyöttömiksi tai palveluihin tai työvoiman ulkopuolelle? He köyhtyvät, he syrjäytyvät, köyhtyvät ja syrjäytyvät ylisukupolisesti.

Arvoisa puhemies! Ei pidä jyrkentää kokoaikaisen työn ja jollain tavalla tuetun työn eroa, kuten hallitus tekee. Palvelualoilla osa-aikatyö on normi, ja suurissa kaupungeissa asumistuki on välttämätön. Kuvaavaahan onkin, että hallituksen edustaja täällä salissa tunnevoimaisesti vetosi kuudelta aamulla heräävään Alepan kassaan, ilmeisesti tajuumatta, että juuri hänen työllistymisensä kannustimia heikennetään niin rajusti, että hänkin jää kyllä jatkossa kaikessa rauhassa nukkumaan. [Krista Kiurun välihuuto] Ja kun suojaosa poistetaan, tukia heikennetään, ansioturvaa rapautetaan, tulos on todennäköisesti karmea. Kasvatetaan samaan aikaan sekä työvoimapulaa että työttömyyttä.

No, hallituspuolueethan ovat jo lohduttaneet, että jäähän syrjäytetyille toimeentulotuki. Silloin kun vielä uskottiin hyvinvointiyhteiskuntaan, ajateltiin, että toimeentulotuki on se viimeinen pelastusrengas, jonka avulla ihminen autetaan takaisin itselliseen elämään, toi-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

mintaan ja jopa työhön. Nyt Orpon—Purran oikeistohallitus tekee siitä alaluokan pysyvän olotilan, jonne tiputaan ja josta ei pääse ylös.

On tietysti valitettavaa, että työ- ja elinkeinoministeriön kokemusperäinen osaaminen häviää aina valtiovarainministeriön teoreettisille laskelmille. Tilannehan on epäreilu sikälikin, että työllisyysarviot on annettu yksinomaan valtiovarainministeriön tehtäväksi. Ne voivat mennä pahastikin metsään, mutta kukaan ei silloin ole kantamassa vastuuta. Surkukupaisiin tilanne on tietysti silloin, jos valtiovarainministeriö ei pysty laskemaan työllisyysvaikutuksia, mutta ministerit täällä salissa joka tapauksessa väittävät, että sellaisia on, senhän kertoo arkijärki. No, arkijärki itse asiassa kehottaa tekemään kaikkea muuta kuin mihin hallitus nyt on ryhtymässä. [Krista Kiuru: Juuri näin!]

Olenkin valmis entisenä vastuuministerinä esittämään ministeri Satoselle haasteen. Jos onkin niin, että työllisyys ei kehity tällä saksilinjalla luvattuun tahtiin, jos työvoimapula lisääntyy samalla lailla kuin työttömyys, niin missä kohtaa hallitus on valmis toteamaan tosiasiat? Te vaaditte edelliseltä hallitukselta koko ajan numeroita ja todisteita — ja saittehan te, kuten sanoin, mittaushistorian korkeimmat luvut. Voidaanko sopia, että vuoden päästä katsotaan, onko hallitus 130 000 uuden työpaikan uralla maaliskuun 13. päivä vuonna 25, ja jos tai kun ette ole, niin peruutatte nämä heikennykset, jotka luovat luokkayhteiskuntaa sinne, missä ennen vallitsi hyvinvointiyhteiskunta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

16.17 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Täytyy ensin todeta, että kovin on hiljaista tässä salissa tänään hallituspuolueiden kohdalla. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos en väärin laskenut, niin yhtäkään puheenvuoroa tänään ei ole vielä kuultu hallituspuolueiden edustajien suunnalta, mikä kyllä kertoo siitä, että ei näin rajujen leikkausten perusteleminen kyllä selvästikään ihan helppoa ole teillekään, ainakaan jos pitää jonkunlaista logiikkaa pyrkiä omissa puheenvuoroissaan soveltamaan.

Hyvä puhemies! Olen tässä viimeisten päivien aikana paljon pohtinut sitä, mitä tällainen sanojen ja tekojen totaalinen ristiriita, minkä me nyt olemme Suomessa nähneet edellisten eduskuntavaalien jälkeen, tekee politiikalle, ihmisten luottamukselle poliittisiin päätöksentekijöihin, luottamukselle siihen työhön, mitä me täällä teemme, uskolle siihen, voiko päättäjän sanoa luottaa, kun meillä on hallituspuolue kuten perussuomalaiset, joiden puheenjohtaja ennen eduskuntavaaleja moneen otteeseen totesi, että heille ei käy pienituloisilta leikkaaminen, ja se, mikä sitten vaalien jälkeen saatiin, on tässä maassa ennennäkemätön sosiaaliturvan alasajo, jonka seurauksena jopa satatuhatta uutta suomalaista tulee oikeutetuksi toimeentulotukeen eli meidän viimesijaiseen etuuteen, minkä seurauksena pienituloisuusaste tulee kasvamaan, minkä seurauksena lapsiperheköyhyys tulee kasvamaan. Kaikki tämä me jo tiedetään. Esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on kuvaillut teidän politiikkaanne suunnanmuutokseksi suomalaisessa sosiaalipolitiikassa. Niin rajuista heikennyksistä on kyse.

Tai mitä pitäisi ajatella siitä, että kokoomus lupasi ansiosidonnaista kaikille eduskuntavaaleissa, kun nyt mennään täysin päinvastaiseen suuntaan [Krista Kiuru: Se siitä vaalilupauksesta! — Johanna Ojala-Niemelän välihuuto] — täysin päinvastaiseen suuntaan? Teidän vaalilupauksistanne, joiden hintalappu taisi olla jossain 200 miljoonassa, ei näy jälkeäkään tämän hallituksen politiikassa, vaan päinvastoin esimerkiksi tämä työssäolon pidentäminen 12 kuukauteen tiputtaa ihmisiä ansiosidonnaisen piiristä, se vaikeuttaa ansiosi-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

donnaisten piiriin pääsemistä nuorille, pätkätyötä tekeville ja nyt näiden leikkausten myötä myöskin merkittävältä joukolta hyvin pienipalkkaista työtä tai osa-aikatyötä tekevistä suomalaisista käytännössä poistuu ansiosidonnainen työttömyysturva kokonaan kahden kuukauden jälkeen, kun sen taso laskee niin alas, että se on käytännössä yhtä suuri kuin peruspäiväraha.

Tai mitä pitäisi ajatella siitä, että niin Petteri Orpo kuin Riikka Purra sanoivat, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, mutta silti heitä ei näy täällä vastaamassa kysymyksiin siitä, onko 300 euron leikkaus kuukaudessa tosiaankin pieni muutos, niin kuin kokoomuksen edustaja Laiho täällä ajattelee, vai onko kohtuullista, että kokopäivätoisissa ollut henkilö, jonka palkka on ollut 2 500 ja jolla on kaksi lasta, näiden leikkausten seurauksena menettää yli 500 euroa kuussa työttömyysetuudestaan, ja tähän ei ole laskettu mukaan niitä leikkauksia, mitä te teette asumistukeen, tai onko kohtuullista, että osa-aikatyötä tekevä perheellinen menettää yli 700 euroa kuussa näiden teidän tekemienne sosiaaliturvaleikkausten seurauksena. Minun mielestäni he ansaitsisivat vastauksia ministereiltä, kun nämä kerran ovat luvanneet, että keneltäkään ei mitään kohtuuttomuuksia vaadita.

Eilisen keskustelun jälkeen olen saanut valtavasti yhteydenottoja ihmisiltä, jotka ovat kommentoineet tätä täysin todellisuudesta vieraantunutta väitettä siitä, että 300 euroa on ihmisille pikkuraha tai pieni muutos, mutta myöskin valtavasti viestejä esimerkiksi niiltä ihmisiltä, joiden työkyky on heikentynyt ja jotka eivät pääse työkyvyttömyyseläkkeelle vaan tällä hetkellä hakevat työtä työttömän työnhakijan statuksella ja joihin nämä teidän ajamanne rajut leikkaukset tulevat iskemään niin esimerkiksi tämän velvoitetyöllistämisen ja palkkatuetun työllistämisen heikentymisen kuin ansiosidonnaisen leikkausten kautta. Mitkä ovat hallituksen vastaukset heille: millä tavalla te aiotte edesauttaa esimerkiksi osatyökykyisten ihmisten pääsyä työmarkkinoille? Vastaus: ette mitenkään. Teillä ei ole esityksen esitystä tuotu tänne näiden ongelmien ratkaisemiseksi. [Johanna Ojala-Niemelä: Vähän on porkkanaa!]

Olen saanut yhteydenottoja esimerkiksi niiltä yli 60-vuotiailta työttömiltä työnhakijoilta, jotka ovat lähettäneet työhakemusta työhakemuksen perään, kymmeniä työhakemuksia, koko ajan hakevat työtä, haluavat töihin mutta joita ei edes kutsuta työhaastatteluun johtuen heidän iästään. No, mitä te olette tekemässä sitten heidän työllistymisensä edistämiseksi ja tähän ikäsyrrjintään puuttumiseksi? Ette mitään, ei yhden yhtäkään toimenpideehdotusta, ratkaisua, ei mitään ole tuotu tänne saliin meidän käsiteltäväksi. Tai mitä te aiotte tehdä esimerkiksi niiden pitkäaikaistyöttömien osalta, joille tämä velvoitetyöllistämisen lakkauttaminen tulee tarkoittamaan tippumista ansiosidonnaisen piiristä työmarkkinatuella ja toimeentulotuella? Puhutaan pitkäaikaistyöttömistä, yli 60-vuotiaista, yleensä miehistä, joiden terveydentilassa myöskin voi olla haasteita ja joista yleisesti ikään kuin ajatellaan, että kuuluvat siihen kaikkein haastavimpaan kohderyhmään työllistymisen näkökulmasta. No, mitä toimenpiteitä ollaan sitten esimerkiksi tilalle esittämässä heidän työllistymisensä helpottamiseksi? Vastaus: ei mitään. Ei ole kuulunut eikä näkynyt mitään, koska tällä hallituksella ei ole mitään muuta politiikkaa tarjota pienituloisille ihmisille tässä maassa kuin heidän toimeentulonsa heikentämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

16.24 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Andersson kaipasi keskusteluun hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja. Minä kaipaan vastauksia jo eilen esittämiini kysymyksiin. Nimittäin yli vuorokausi sitten kysyin sosiaalidemokraateilta kaksi kysymystä: Ensinnäkin mikä on se teidän keinonne, jolla te teette pienipalkkaisesta työstä aina kannattavampaa kuin sosiaaliturva? Ja toinen kysymys, jonka esitin, oli se, että kun te eduskunnan tietopalvelulla lasketutti, lasketutitte — meni pöytäkirjaan oikein toivottavasti — oman vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset, niin miksi te ette julkistaneet niitä? Mihin te olette piilottaneet ne? Miksi olette salanneet ne? En ole kaikkia puheenvuoroja pystynyt kuuntelemaan, mutta sikäli kuin olen huomannut, en ole vielä saanut näihin kysymyksiin vastausta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja otetaan kolme vastauspuheenvuoroa, edustajat Harakka, Andersson ja Forsgrén. — Harakka.

16.25 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken juuri vastasin tähän edustaja Zyskowiczin esittämään kysymykseen. Meillä on jonkun verran näyttöä edellisestä hallituksesta siitä, millä tavalla onnistuimme nostamaan näitten kriisien keskellä työllisyysastetta, josta te olette nyt joutuneet tulemaan 30 000 työllistä taaksepäin. [Pia Sillanpää: Julkisella rahalla, velkarahalla!] Siinä työkaluja ovat työllisyyspalveluiden parantaminen, ei etujen heikentäminen. Siinä työkaluna on palkkatuki. Siinä työkaluja on monenlaisia: suojaosan ylläpitäminen on erittäin tärkeä, asumistuen riittävä taso, mutta ennen kaikkea kunnolliset palvelut ja sitten vielä se iso reformi, jolla siirrettiin työllisyyspalvelut kuntiin.

Täällä ei ole siitä paljon kuulunut kiitoksia. Päinvastoin on sanottu, että edellinen hallitus ei tehnyt mitään työelämän uudistuksia, mutta väitän, että nämä olivat paljon merkittävämpiä toimia kuin mihin tämä hallitus kiusaamishengessään pystyy. Tietenkin meidän huolenamme olivat nimenomaan ne Alepan osa-aikaiset kassat, joilla vielä viime hallituskaudella oli syytä lähteä kello kuusi työmaalle. Nyt te viette kaikki kannustimet siitä. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Andersson, Li.

16.26 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Neljä vastausta edustaja Zyskowiczin kysymykseen, jos hän on huolissaan nimenomaan pienipalkkaisten työntekijöiden pärjäämisestä ja siitä, miten pienipalkkainen työ saataisiin houkuttelevammaksi:

Me olemme vasemmistoliitossa esimerkiksi esittäneet suojaosan nostamista 500 euroon. Se oli sillä tasolla koronapandemian aikana. Sillä saatiin hyviä kokemuksia. Se mahdollisti ja kannusti ihmisiä ottamaan nykyistä laajemmin vastaan myöskin osa-aikatyötä, jos kerran on niin, että kokopäiväistä työtä ei ole tarjolla syystä tai toisesta. Hallitus on meidän täysin päinvastaiseen suuntaan lakkauttamalla tämän kokonaan.

Lisätuntien tarjoamisvelvoite: Täällä eilen työministeri Satonen puhui Pirkkalan Citymarketista, jos minä oikein muistan. [Vasemmalta: Kyllä!] Se on hienoa, että Pirkkalan Citymarketissa on hyvä käytäntö tähän liittyen, mutta Arto Satonen on vastuussa koko Suomen työmarkkinoista, eli hän voisi ehkä pohtia sitten sitä, miten hän työministerinä voisi edesauttaa lisätöytäntien tarjoamisvelvoitetta koko maassa, jotta saataisiin näille vastentahtoisesti osa-aikatyöskenteleville lisää tunteja.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Kohtuuhintainen asumistuotanto: [Puhemies koputtaa] erittäin tärkeää pienipalkkaisten näkökulmasta, joiden tuloista aivan liian iso osa menee asumiseen. [Puhemies: Aika! — Ben Zyskiewicz: Miten se tukee suhteessa sosiaaliturvaan?]

Sekä tietenkin kaikki toimet ammattiyhdistysliikkeen vahvistamiseksi, [Puhemies: Aika!] joilla huolehditaan palkkakehityksestä [Puhemies: Aika!] myös pienipalkkaisten osalta. [Eduskunnasta: Pirkkalan kauppias hallitukseen!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Forsgrén, vastauspuheenvuoro.

16.28 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mikä häiritsee tässä hallituksen narratiivissa, on se, että ei olisi vaihtoehtoja. Usein narratiivi näihin sosiaaliturvaleikkauksiin teillä on se, että on pakko, on välttämätöntä leikata. No, minkä takia nämä kaikki leikkaukset kohdistuvat kuitenkin yhteen ja samaan ihmisryhmään? Tämä on minun mielestäni sosiaalisesti erittäin epäoikeudenmukaista. Jos me keskitytään siihen, mitä leikkauksia hallitus tekee — asumistuen leikkaukset, lapsikorotusten poisto, suojasat — niin suurin osa näistä kaikista kohdistuu samaan ihmisryhmään. Minä kysynkin hallitukselta: Jos me ollaan tässä taloustilanteessa yhdessä, jos Suomi on yhdessä tässä vaikeassa tilanteessa, miksi me emme kannu vastuuta yhdessä? Minkä takia meidän kansanedustajien palkkiosta minun verotukseni laskee — minulla jää noin sata euroa vuodessa enemmän käteen — minkä takia me emme ole mukana näissä talkoissa? [Ben Zyskiewicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Zyskiewicz, vastauspuheenvuoro.

16.29 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakka ei edes yrittänyt vastata kysymykseeni siitä, miten sosiaalidemokraatit pystyisivät toimimaan niin, että pienipalkkainen työ olisi nykyistä kannattavampaa ja kannustavampaa sosiaaliturvaan verrattuna. Te vain kerotte, mitä on tehty teidän mielestänne työllisyyden edistämiseksi, [Timo Harakka: Onko se mielipideasia?] mutta ette te tähän kysymykseen vastannut. [Timo Harakka: Numerot todistavat!] Katsotaan pöytäkirjasta, miten te vastasitte tähän kysymykseen.

Edustaja Andersson sanoi antavansa neljä vastausta. Hän antoi noin kaksi vastausta, koska en ymmärrä, miten asumistuen parantaminen — joka koskee myös niitä, jotka ovat sosiaaliturvalla — tai rakentamisen parantaminen parantaa pienipalkkaista työtä suhteessa sosiaaliturvaan. Miten se parantaa, jos molempien asumistukea parannetaan?

Ja lopuksi, demarit: missä ne teidän työllisyysvaikutukset nyt ovatkaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan kolme vastauspuheenvuoroa, edustajat Harakka, Andersson ja Kiuru, mutta sitten taas puhujalistalle. — Harakka.

16.30 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt edustaja Zyskiewiczin laskutaidoissa on jotain vikaa, kun hän ei esimerkiksi hahmottanut, että kyllä edustaja Andersson antoi neljä vastausta kysymyksiin. Kun esitätte kysymyksiä, niin vaaranahan on se, että niihin vastataan, [Ben Zyskiewicz: Olkaa hyvä!] mutta se ei tietenkään estä teitä väittämästä, että ei ole vastattu. [Pia Sillanpää: Missä ovat työllisyysvaikutuk-

set?) Pienipalkkaisen työn kannustavuus syntyy siitä... [Ben Zyskowicz: Suhteessa sosiaaliturvaan? Kertokaa!] — Saanko puhua? [Ben Zyskowicz: Olkaa hyvä!] — Pienipalkkaisen työn kannustavuus syntyy sillä... [Ben Zyskowicz: Suhteessa sosiaaliturvaan? Sitä kysyttiin! — Puhemies: No niin!] Pitkäaikaisen työn kannustavuus edellyttää sitä, että sitä jollakin tavalla myöskin tuetaan. Siksi suojaosa on ollut aivan välttämätön tapa saada ihmisiä pienipalkkaisiin, yhteiskunnalle välttämättömiin tehtäviin. Samalla tavalla tässä kokonaisuudessa asumistuki on ollut varsinkin suurissa kaupungeissa osa-aikatyöntekijöille aivan välttämätön.

Teidän mustavalkoinen näkemyksenne, jota tämä huonosti harkittu lakiehdotuskin tukee, on se, että ihminen on joko kokoaikaisesti töissä tai sitten kokoaikaisesti kotona, kun se varsinainen todellisuus, josta teillä ei näytä olevan suurtakaan käsitystä, työmarkkinoilla on se, [Puhemies koputtaa] että suuri osa ihmisistä on osa-aikaisesti, määräaikaisesti päätöksissä tai silpputöissä. [Vasemmalta: Ja vielä tahtomattaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Andersson, Li.

16.31 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan nyt vielä, kun ei mene perille: suojaosa, lisätyötuntien tarjoamisvelvoite, asumisen hinnan alentaminen ja yleisesti ammattiyhdistysliikkeen aseman parantaminen. Totta kai tavoitteena pitää myöskin olla se, että saadaan palkkataso paranemaan siinä pienipalkkaisessa työssä esimerkiksi sillä, että liitot pystyvät sopimaan euromääräisistä korotuksista, jotka hyödyttävät erityisesti esimerkiksi kaupan alalla työskenteleviä pienituloisia. Kyllä myöskin poliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa siihen, mikä on työntekijöiden järjestäytymisaste tässä maassa.

Mutta palaan vielä asumisen hintaan. Edustaja Zyskowicz, jolla on sosiaaliturva aina mielessä, meni suoraan tähän asumistukeen, joka on tietenkin yksi tärkeä instrumentti. Mutta vielä oleellisempaa on se, että me asuntopolitiikan keinoin tässä maassa huolehditään siitä, että meillä on riittävästi kohtuuhintaista asumista tarjolla myöskin kasvukeskuksissa. Täällä pienipalkkaiset työntekijät ovat kaikista suurimmissa vaikeuksissa, kun vuokra ja asumisen kustannukset syövät niin ison osan siitä sinun palkastasi, että sinun on pakko saada sosiaaliturvaa sen päälle, jotta sinä pärjää, jotta sinulla on varaa myöskin ruokaan. Tältäkin osin tämän hallituksen politiikka on viemässä aivan väärään suuntaan. Meillä tulee olemaan erittäin isoja ongelmia Helsingissä edessä muutaman vuoden päästä, kun nämä hallituksen tekemät virheet asuntopolitiikan puolella todella alkavat realisoitumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä edustaja Kiuru, Krista.

16.33 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ihan hyvä, että kysytään myös meidän toimien perään. Täällä ei kuitenkaan käsitellä nyt SDP:n toimia. Mutta lyhyesti totean, että meille tärkeää on se, että suojaosaa voidaan käyttää välineenä. Siitä käytiin jo hyvä keskustelu korona-aikana. 500 euron suojaosa oli esimerkki siitä, että meillä syntyi myös praktiikkaa siitä, toimiiko tämä resepti. Me ollaan tehty sosiaaliturvaan oma ehdotus yleismallista. Me ollaan korostettu asumisen hintaa ja niitä keinoja. Itsekin olen saanut asumisministerinä tehdä todella kovan luokan päätöksiä siitä, miten asumisen hintaa voidaan laskea. Ja tietenkin verotus on yksi tärkeä toimi, joka näkyy meidän vaihtoehtobudjetissamme.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Koko tässä kysymyksessä pitäisi kysyä: onnistutaanko tässä? Tässä hallituksen linjassa ollaan nyt aika hulluilla vesillä. Te yritätte luoda 65 000 työpaikkaa siirtämällä ensinnäkin 100 000 ihmistä suoraan toimeentulotuelle ja työllistämällä 291 000 suomalaisen työttömän rinnalla nyt nämä 65 000. Kuinka kalliiksi tämä tulee, kun sosiaaliturvaa laskemalla yritetään työllistää ihmisiä? Onko tämä toimiva konsepti? [Puhemies koputtaa] Meidän veikkauksemme on, että se olisi toiminut jo, koska kahden viikon päästä 1.4. nämä kaikki kovimmat leikkaukset astuvat voimaan. Miksi ei ole [Puhemies koputtaa] nyt jo kymmeniätuhansia työpaikkoja? [Ben Zyskowicz: Eiväthän ne ole vielä voimassakaan!] — Kahden viikon päästä ovat. Eivät kai ne ihmiset silloin vasta mene töihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Lindtman.

16.35 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Toistan kysymyksen: ovatkohan hallituspuolueiden edustajat tietoisia niistä vaikutuksista, joita nämä leikkaukset todellisuudessa saavat suomalaisten ihmisten, monien työssäkäyvien ahkerien perheiden ja työntekijöiden arjessa aikaiseksi? Täällä kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenvuoroissa kuvattiin, että eivät nämä leikkaukset ole kovin suuria, [Li Andersson: Ihan pikkujuttuja!] että nämä leikkaukset ovat, oliko se termi ”melko maltillisia” tai ”pieniä”, mutta joka tapauksessa eivät kovin suuria.

Arvoisa puhemies! Kaksilapsisen perheen äiti tai isä, joka käy osa-aikatyössä ja saa soviteltua päivärahaa — monien muiden osa-aikatyöntekijöiden tavoin tällä hetkellä joka päivä hänen mahdollisuutensa saada lisätyötä heikkenee. Meillä on tällä hetkellä jo 110 000 sellaista osa-aikatyön tekijää, jotka haluaisivat tehdä lisää työtunteja, mutta he eivät sitä saa. Tämä Pirkkalan Citymarketin esimerkki oli hyvä. Mutta valitettavasti, arvoisat edustajat, näyttää siltä, että näitä Pirkkalan citymarketteja on joka päivä vähemmän ja vähemmän. Niiden osa-aikatyöntekijöiden, joilla on mahdollisuus saada lisätunteja, määrä heikkenee. [Li Andersson: Pitäisikö ministerin ehkä tehdä jotain?] Tällä hetkellä vastentahtoisesti osa-aikatyötä tekevien määrä on kovassa kymmenen prosentin kasvussa alkuvuonna, ja kun katsotaan taloustilannetta, todennäköisesti kasvu jatkuu.

Ja nyt, arvoisat edustajat erityisesti siellä kokoomuksessa: ovatko nämä pieniä? Siltä osa-aikatyöntekijältä, jolla on kaksi lasta, joka tekee sovitellulla päivärahalla työtä, noin 1 000 euroa kuukaudessa palkka, ensiksi leikataan suojaosat, sitten lapsikorotukset nyt huhtikuussa, tämän jälkeen teette työttömyysturvan ensimmäisen leikkauksen. Yhteensä nämä leikkaukset ovat hiukan alle puolet siitä turvan tasosta, joka on mahdollistanut sekä arjen sujumisen että myöskin työssäkäynnin. Ja kahdeksan kuukauden jälkeen tämä leikkaus on yli puolet, jopa 700 euroa kuukaudessa pienituloisen lapsiperheen, ahkeran työssäkäyvän perheen arjessa tilanteessa, jossa mahdollisuudet saada lisätyötä heikkenevät joka päivä. Työtä ei synny lisää, köyhyyttä syntyy lisää. Se tarkoittaa vähemmän tuloja suomalaisille yrittäjille, se tarkoittaa vähemmän suomalaisia työpaikkoja, ja sen vuoksi, arvoisat edustajat, tälläkin hetkellä siitä, kun tämä hallitus on saanut maan johdettavakseen, yli 20 000 työpaikkaa, työllistä, on tällä hetkellä vähemmän.

Arvoisa puhemies! Pääkysymys, miksi me vielä tänään keskustelemme täällä, on se, että haluamme kuulla, mitä mieltä on tämänkin leikkauksen, voi sanoa, äiti, saksia kädessä pitelevä ja näillä leikkauksilla retosteleva valtiovarainministeri Purra, joka ennen vaaleja lupasi, että pienituloisilta leikkaukset eivät käy, ja joka lupasi, että ansiosidonnaisen koko-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

naistasoa ei pienennetä. Ja nyt kun näemme, että on valtava, jopa historiallinen leikkaus tapahtumassa ansiosidonnaiseen, kysymme: miksi Purra ei ole täällä perustelemassa, miten tässä näin kävi?

Arvoisa puhemies! Me ollaan tilanteessa, jossa monissa perheissä jo nyt korkeista kustannuksista, nousevista koroista ja työllisyystilanteen heikkenemisestä johtuen ollaan erittäin tiukoilla. Lasten harrastuksia on jouduttu laittamaan jäihin. Jokainen asuntolainaa tai vuokra monissa perheissä aiheuttaa huolta. Miten selvittää autolainoista, miten selvittää ruokalaskuista.

Arvoisa puhemies! Miksi valtiovarainministeri Purra, joka tänään päivällä kyllä tuolla Finlandia-talolla veronmaksajille kertoi, että näistä saksista nyt vaan pitää tykätä — vai oliko se niin, että ei ole väliä, tykkääkö niistä vai ei — valtiovarainministeri, joka ennen vaaleja lupasi, että kokonaistasoa ansiosidonnaisessa työttömyysturvassa ei heikennetä, joka lupasi, että pienituloisilta leikkaukset eivät käy, valtiovarainministeri, joka nyt retostelee näillä leikkauksilla, leikkuulaudoilla ja antaa julkaista kuvia, joissa karnevalisoidaan näitä leikkauksia — miksei valtiovarainministeri ole täällä perustelemassa, miten tässä näin kävi?

Arvoisa puhemies! Toistan vaatimuksen. Valtiovarainministeri Purran on tultava saliin ja kerrottava, miten tässä näin kävi. Ja kerrottava, mitä hän ajattelee, miltä tämä retostelu leikkuulaudoilla ja saksilla tuntuu niistä ihmisistä, jotka ovat joutumassa näiden leikkausten kohteeksi, niissä perheissä, joissa jo ennestään on toimeentulohuolta, niissä perheissä, joissa työllisyysnäkyvät heikkenevät entisestään. Olisi kohtuullista, olisi reilua, että valtiovarainministeri Purra tulisi kertomaan, mitä siellä Säätytalolla kävi. Miksi pienituloisten puolustajasta on tullut pienituloisten suurin leikkaaja ja näiden leikkausten päälle sosiaalisessa mediassa retostellaan hymyssä suin leikkuuautojen ja saksien kanssa?

Tänään olemme kuulleet, että nämä Purran sakset ovat nousseet keskusteluun jopa Euroopan parlamentissa — [Krista Kiuru: Näin on, käsittämätöntä!] Suomi mainittu. [Perussuomalaisten ryhmästä: Toimittajille kiitos!]

Arvoisa puhemies! Olisi reilua, olisi kohtuullista, että valtiovarainministeri Purra, joka koviten ajaa näitä leikkauksia ja joka samaan aikaan on räätälöinyt isoja veronkevennyksiä ministereiden tuloluokkaan, jopa 2 000 euroa vuodessa, tulisi kertomaan, miten tässä näin kävi. [Pia Sillanpää: Kyllä hän vielä kertoo!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

16.42 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Puolueen puheenjohtaja esitti hyvän kysymyksen. Pettymys on suuri, Purra on poissa. Tätä asiaa käsiteltiin jo eilen ja tätä käsitellään nyt, ja kello käy, mutta Purraa ei näy. Arvioisin kyllä, että ministerinkin olisi syytä priorisoida näitä asioita ja menojansa sen mukaisesti, että pääsisi tänne eduskunnan kanssa käymään tätä keskustelua.

No, petetyt vaalilupaukset: Perussuomalaisten edellisen vaalivoiton jälkeen nuttu kääntyi nurin monessa asiassa. Ei mennyt Kreikan piikki kiinni, tuli kolmas tukipaketti. Ei lopunut maahanmuutto, tuli pakolaisvyöry. [Pia Sillanpää: Mites se teidän elvytyspaketti?] Duunari ei ollut palkkaansa ansainnut, tulivat pakkolait. Nyt sama kaava näyttää toistuvan. Kannatitte ennen vaaleja kiky-maksujen siirtämistä työntekijöiltä työnantajien maksettavaksi, mutta pyörsittekin sitten ykskaks kantanne. Tämäkin olisi auttanut pienituloista pal-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

kansaaajaa, olisi tuonut lompakkoon helpotusta, jos nämä maksut olisi laitettu työnantajien maksettavaksi.

No, ministeri Purra totesi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy, ja miten kävi vaalien jälkeen? Keltään muulta kuin pienituloisilta ei olekaan sitten leikattu. Kaikki leikkaukset asumistukeen, työttömien perusturvaan sekä toimeentulotukeen kohdistuvat nimenomaisesti pienituloisiin. Suurituloisten verotusta ei edes nimeksi kiristetä.

Nyt käsittelemme täällä ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastusta. Nämä portaavat ovat ensinnäkin vähän mielivaltaisia, jotka tähän on luotu — 20 prosenttia ensin ja sitten vielä 5 prosenttia myöhemmin — mutta ne ovat myös huonosti osuvia. Tämäkään ei kuitenkaan riitä, vaan lapsikorotukset poistetaan. Se voi tehdä satojen eurojen loven perheen talouteen siitä riippuen, monta lasta heillä on.

Kun tätä 300 euron suojaosuutta olisi pitänyt korottaa, niin päinvastoin se leikataan pois 1.4. alkaen. Monia on aktivoinut ja kannustanut tämä pieni tienestin mahdollisuus ilman sitä, että työttömyysturvaa leikataan. Ja tässäkin on — niin kuin monessa muussakin asiassa Orpon hallituksella — suunta täysin väärä.

Sitten näitten vaikuttavuusarvointien osalta: Nämä esityksethän tulevat nyt ripotellen meille valiokuntaan käsiteltäviksi, ja tästä on kokonaiskuvaa hankala luoda. Tästä seurauksena on se, että esimerkiksi kaikki ansiopäivärahan heikennykset voivat osua myös samalle ihmiselle ja samaan kotitalouteen. Nämä vaikutusarvioinnit on tehty puutteellisesti juurikin kokonaisvaikutusten osalta. Hallitus on työttömyysturvaleikkausten lisäksi muun muassa heikentänyt merkittävästi yleistä asumistukea ja jäädyttänyt monet perusturvetuoksien indeksit neljäksi vuodeksi.

Porkkanaa on vähän, keppiä senkin edestä. Ei ongelma ole ihmisten työhaluttomuus vaan työpaikkojen puute, kohtaanto-ongelma, se, että ihmiset ovat paljon osa-aikatyöllä eivätkä saa kokoaikatyötä, vaikka näin toivoisivat, samoin kuin sitten ikärasismi, jolloin monesti on vaikeuksia työllistyä tuolla, kun eläkeikä lähestyy.

Nämä hallituksen jo tekemät sosiaaliturvan leikkaukset ajavat arvion mukaan 100 000 ihmistä toimeentulotuen asiakkaaksi, ja köyhien lasten määrä lisääntyy lähes 20 000:lla. Se on valtava määrä siihen nähden, että tässä maassa arvioidaan jo olevan 120 000 köyhyysrajan alapuolella olevaa lasta, ja tämä hallitus edelleen suistaa tietoisesti omilla päätöksillään lapsia köyhyysrajan alapuolelle — käsittämätöntä politiikkaa.

Esitys romuttaa ansioturvan pienillä palkkatuloilla. Vaikka ansiopäivärahan enimmäiskesto ei leikata, käytännössä ansiopäiväraha lyhenee pienituloisilla kahteen tai kahdeksaan kuukauteen. Esityksen mukaan reilun 3 000 henkilön ansiopäiväraha tippuu peruspäivärahaan eli tasolle 800 euroa kuussa, ja kun 16 000 saajaa ansaitsi ennen työttömyyttä enintään 1 500 euroa kuukaudessa, heillä tämä ansiopäiväraha putoaa jo kahden kuukauden jälkeen alle 900 euroon. Eli nämä ovat melkoisia leikkauksia, ja toivoisin kyllä vielä harkintaa hallitukselta näiltä osin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

16.48 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kello käy, eikä Purraa näy. Tässä sitä ollaan odoteltu eilisestä illasta lähtien, ja kyllä tässä selitettävää piisaakin. Minusta on tärkeää, että myös politiikassa on kuluttajansuojaa: siitä, mitä sanotaan, pidetään kiinni. Nyt on syntynyt tilanne, jossa me yhä ihmettelemme, miten voi olla mahdollista, että tosiasiaassa

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

perussuomalaiset kyllä sitoutuivat työttömyysturvan porrastamiseen mutta eivät sen tason heikentämiseen.

Tänään käsittelyssä on ehdotus, jossa työttömyysturvaa heikennettäisiin 25 prosenttia tällä esityksellä, ja kun aikaisemmat esitykset lasketaan siihen päälle, tuo kokonaishaitta ainakin niiden tietojen mukaan, jotka meillä tällä hetkellä ovat käytettävissä, voisi olla jopa 53 prosenttia työttömyysturvasta pois. Valiokunnan käsittely aikanaan sitten näyttää, löydämmekö me muita ryhmiä ja muita henkilöitä, joilla tämä leikkaus olisi tätäkin vielä suurempi ottaen huomioon, että nuo työttömyysturvaan tehdyt muutokset ennen joulua eivät ole useimmissakaan erilaisten järjestöjen ja tahojen laskelmissa olleet mukana. Näistä esityksistä on käytännössä huomioitu vain lapsikorotusten leikkaaminen ja suojaosan poisto. Sen kautta on kiinnostavaa myös valiokunnan työskentelyssä katsoa, riittääkö edes, että tämä hallitus leikkaa 53 prosenttia joltakin, esimerkiksi osa-aikatyötä tekevilta ihmisiltä. Se tuntuu tosi pahalta ja häijyltä.

Olisi reilua, että myöskin valtiovarainministeri Purra, joka on tehnyt tästä todellisen karnevaalin, tulisi vastaamaan, miksi näitä saksia tässä nyt tarvitaan nimenomaan leikkaamaan vielä kerran työttömyysturvaa. Eikö se riitä, että työttömyysturvaa leikattiin jo todella kovalla kädellä ennen joulua? Jälleen on uusi esitys pöydässä. Eikä tämä tähän jää. Myöskin toimeentulotukea tullaan vielä leikkaamaan, ja näillä kaikilla tempuilla on saatu puolentoista miljardin euron leikkaukset aikaan käytännössä yhteiskunnan vähäosaisten asemaan.

Kysymys on siitä, mihin suuntaan Suomea viedään, viedäänkö sitä oikeaan suuntaan. Tässä hallituksessa on annettu ymmärtää, että mitään ei ole tehtävissä. Nämä ovat ainoita vaihtoehtoja. Silloin kun politiikasta loppuvat vaihtoehdot, silloin ovat väärät tekijät paikalla. [Pia Sillanpään välihuuto] Ei kannata tulla tänne sanomaan, että ei ole mitään muita vaihtoehtoja. Miksi sitten oppositiosta pystytään esittämään useita erilaisia vaihtoehtoja? Kun niiden esitettyjen vaihtoehtojen pitäisi olla sellaisia, että ne eivät pala tuleksakaan.

Minusta on hävytöntä jälleen kerran esittää täällä salissa pokkana, että tämä työttömyysturvan toisen vaiheen leikkaus todella luo kannustimia ja luo työpaikkoja. Tässä on ajateltu, että 12 600 henkilöä työllistyisi leikkaamalla työttömyysturvaa. Tähän on syytä pysähtyä hetkeksi. Kun katsotaan tilastoja, niin käytännössä ansiopäivärahan saajista on ollut 67 prosenttia työttömänä kuusi kuukautta, 45 prosenttia kolme kuukautta ja 24 prosenttia työttömänä kuukauden. Nyt on siis sanottava, että tuon kuukauden ja kolmen kuukauden väliin sijoittuu 24—45 prosenttia väestä. Erikoista oli se, kun tutustuin tähän materiaaliin, joka hallituksen esityksessä lähtee sivulta 84, että siinä käydään tarkemmin läpi tätä niin sanottua joustoa, joka tähän on rakennettu. On siis otettu akateemisesta kirjallisuudesta käsite ”jousto” huomioon ja ajatellaan, että työttömyysjaksoilla voitaisiin laskea tällaista keskimääräistä jouston todellista merkitystä sitten, kun työttömyysturvaa leikattaisiin. Lasetaan tällainen akateeminen keskiarvo sille, kuinka paljon tämä johtaisi siihen, että ihmiset joustaisivat ja hakeutuisivat takaisin työmarkkinoille. Tämä on täysin tällainen keinotekoinen rakennelma, mikä se jousto voisi olla. Akateemisessa kirjallisuudessa tuo 0,8 näyttäytyy hyvin erilaisina lukuina. Kaikkein parasta on se, että hallituksen omassa esityksessä lainataan täällä, että tässä on kansantaloustieteilijä Uusitalon näkemyksiä käytetty hyväksi, mutta Uusitalo itse toteaa, että tämä 0,8:n jousto, joka tähän siis on valittu, on aivan liian korkea. Nyt me oletamme, että meille syntyy 12 600 työpaikkaa, ja me ollaan käytetty täällä joustona 0,8:aa ja oletetaan, että se tuo tulosta, kun akateemikko itse on todennut, että tämä 0,8 Suomen olosuhteissa tulisi näissä olosuhteissa olemaan liian korkea.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

Kaikkein hulluinta on se, että kun minä laskin tällä apparaatilla, joka tässä käydään läpi — minä jo eilen illalla tästä puhuin — tällä apparaatilla tulee käymään niin, että tässä hallitus on jälleen laskenut, kun ei ole tehty kokonaisvaikutusten selontekoa, mukaan porukkaa, joka ei koskaan tule olemaan näiden portaiden piirissä. Siis ajatelkaa nyt, tässä esityksessä on otettu huomioon ryhmiä, jotka eivät ole näitten portaitten piirissä. Tämä ei ole, edustaja Sillanpää, mikään leikin asia. Tämä on valiokunnassa esillä. Me joudumme keskustelemaan siitä, onko nämä työllisyysvaikutukset mitattu oikein. Minä yritän sanoa, että kun tätä lukee, ja tilasin vielä valtiovarainministeriöstä myöskin tämän laskukaavan, tässä on otettu huomioon nekin, jotka kahden kuukauden jälkeen ikään kuin tippuisivat tuon portaikon jälkeen alempaan ansioturvaan, mutta tosiasiaa he eivät ikinä tule sen piiriin, koska he eivät ole enää silloin työttöminä, ja silti tämä on kerrottu 0,8:lla.

Kyllä minun täytyy sanoa, että alan olemaan kyllästynyt siihen, miten tässä hallituksessa näitä esityksiä tänne revitään. Purra totesi yhdellä kyselytunnilla täällä, että tähän on nyt tällaista, että ei kaikkeen valtiovarainministeriö pysty rakentamaan laskelmia, ja niissäkin, joissa se rakentaa, ne eivät kovin varmalla pohjalla ole. Tässä hallituksen esityksessä siis todetaan, että nämä laskelmat eivät ole varmalla pohjalla. Mutta älkää vain tulko tänne sanomaan, että tämä luo 12 600 työpaikkaa, koska tämä mekanismi, joka tässä esitetään, ei ole tästä maailmasta kotoisin. Tässä tulee käymään niin, että tämä ei onnistu, ei kerta kaikkiaan vielä.

Kun me otetaan huomioon, että jos tämä kannustinvaikutus sosiaaliturvaleikkauksella johtaisi siihen, että meillä syntyisi uusia työpaikkoja, niin missä ne ovat? 1.4. tulee voimaan merkittävin osa hallituksen näistä isoista leikkauksista, jotka toteutettiin jo ennen joulua — työttömyysturvan indeksitarkastukset, työttömyysturvan lapsikorotusten poisto, sovitellun työttömyysturvan suojaosan poisto, työssäoloehdon muuttaminen ja koko tämä rimpsu — käytännössä lähes yhtä lailla, ei työssäoloehdon osalta mutta muiden ehtojen osalta, tulee voimaan. [Puhemies koputtaa] Nyt on sellainen tilanne, että indeksileikkaukset ovat jo tulleet voimaan.

Puhemies! Jos tämä toimisi, niin missä ovat ne työpaikat, kun näillä uudistuksilla, joilla sosiaaliturvaa leikataan, piti saada työpaikkoja aikaan. Kahden viikon päästä pitäisi olla 10 000—20 000 työpaikkaa jo, eikä näy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen poissa. — Edustaja Rantanen, Piritta.

16.56 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty tänään erinomaisen hyvää keskustelua siitä, kuinka Orpo on saanut palautetta EU-parlamentissa, ja niin se on kuulunut, se Purrankin saksien viuhunta jo siellä parlamentissa saakka — nips naps kuuluu pitkälle. [Anne Rintamäen välihuuto]

Karuja ja järkyttäviä esimerkkejä on tänään nostettu ansiokkaasti esiin, ja jos ette te usko meitä, niin uskokaa edes asiantuntijoita siitä, mitä he ovat lausuneet näistä. Niitä ihmisiä, joita nämä koskevat, ei kuulla tässä asiassa ensinkään. Esimerkiksi Akava on lausunut tästä asiasta: ”Kaikki työttömyysturvan heikennykset yhdistettynä kokonaisuudesta tulee liian suuri pudotus työttömän tulotasoon.” STTK on todennut, että ikäsidonnaisten suojasäännösten poistaminen tulee lisäämään köyhyyttä ja toimeentulo-ongelmia etenkin yli 57-vuotiaiden ikäryhmässä ja nämä muutokset myös kohdistuvat erityisesti yhteiskunnan heikompiosaisille eli heille, joilla on vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille esimer-

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

kiksi toimintakyvyn tai osaamiseen liittyvien haasteiden vuoksi. PAM on nostanut omissa lausunnoissaan esiin, että ”työllistämismallit eivät tarvitse eniten matalapalkkaisissa työsuhteissa työuransa tehneet ikääntyneet työttömät naiset”, ja juuri heitä tässä ollaan nyt erityisesti kurittamassa.

Onhan se nyt kummallista: Miten tässä nyt näin kävi, että ne lupaukset, joita esimerkiksi perussuomalaiset ovat tehneet... Ei ole valtiovarainministeri Purraa täällä näkynyt perustelemassa ja kertomassa niitä omia näkemyksiään, että kuinka ne lupaukset oikein on näin jyrkästi petetty.

Arvoisa puhemies! Nyt kun on tullut aivan selväksi, että tämä asia yritetään viedä tästä eduskunnasta läpi kuin kumileimasinta käyttäen eikä ministeri Purraa näy perustelemassa tätä saksien heiluttelua ja leikkuulaudoilla elvistelyä, saati vaalilupauksen pettämistä, niin ei meille oikein vaihtoehtoja tässä asiassa jätetä.

Tästä syystä teen esityksen asian pöydälle jättämiseksi tiistain täysistuntoon, jos ministeri Purra siihen mennessä keksisi niitä perusteluja ja voisi tulla ne kertomaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto. [Anne Rintamäki pyytää vastauspuheenvuoroa] — Pieni hetki. Jos sopii, edustaja Perholehto, niin pieni hetki, jatketaan kohta. [Pinja Perholehto: Tottahan toki sopii.]

No niin, nyt jatketaan. Elikkä nyt palataan hieman tähän päiväjärjestykseen. Edustaja Rantanen on ehdottanut, että asia pannaan pöydälle tiistaina pidettävään täysistuntoon. Nyt olisi sitten käytävä keskustelu, ja sen keskustelun pitää kohdistua ainoastaan tähän pöydällepäntöön ja erityisesti siihen ajankohtaan. — Elikkä nyt sitten Perholehto.

16.58 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä täällä toden totta eilen ja tänään on tullut selväksi se, että ei Suomessa aiemmin ole ollut sellaista ministeriä, joka kehtaa samalla tavalla ehkä ilakoida näin massiivisista historiallisista leikkauksista ja ei silti ole täällä salissa käymässä meidän kanssamme keskustelua siitä, minkälaisia toimia nyt toteutetaan. Ja tämän vuoksi ajattelen, että on vähintäänkin kohtuullista odottaa, että täällä olisi valtioneuvoston jäseniä paikalla ja nimenomaisesti valtiovarainministeri olisi täällä vastaamassa edustajien kysymyksiin ja kuuntelemassa huolia. [Krista Kiuru: Eikä ole näkynyt Satostakaan eilisen neljän jälkeen!]

Ja kannatan kyllä siksi tätä edustaja Rantasen tekemää ehdotusta siitä, että asian käsitteilyä jatketaan myöhemmin...

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt kiinnitän huomiota tosiaan siihen, että nyt otetaan näissä puheenvuoroissa kantaa ainoastaan tähän ajankohtaan. — Ja seuraavaksi siellä olisi sitten edustaja Malm.

17.00 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan tätä edustaja Rantasen tekemää pöytäamiesitystä ensi tiistaille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, elikkä nyt on tullut siis pöydällepanoehdotus ensi tiistaille, ja tämä keskustelu päättyy tähän. Sitä on kannatettu. — Vai onko siellä vastaehdotus?

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

17.01 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Esitän, että tämä asia otetaan huomenna käsittelyyn täysistunnon jälkeen heti kyselytunnin perään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Meidän virkamiehet täällä kysyvät: toisessa täysistunnossako? Jos vielä laitate mikrofonin päälle ja sitten vastaatte siihen.

Kyllä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Eliikkä sitten sieltä edustaja Sillanpää.

17.02 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Rintamäen esitystä.

Keskustelu pöydällepanosta päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 96/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä Harmaan talouden selvityksiköistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 103/2023 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 91/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 91/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 104/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2022

Kertomus K 11/2023 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 1/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä paloturvallisuuslaitteista ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 106/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

14. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2022

Kertomus K 15/2023 vp

Valiokunnan mietintö TiVM 1/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 89/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 21/2024 vp

16. Hallituksen esitys laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 14.3.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen